

Nationella minoriteter

Rapport om tillämpningen av
lagen om nationella minoriteter
och minoritetsspråk år 2012

Utgivningsår: 2013

ISBN: 978-91-7281-542-1

Fler exemplar av rapporten kan beställas hos
enheten för arbetsmarknads- och rättighetsfrågor,
Länsstyrelsen i Stockholms län
Tfn 08-785 40 00

Besök också vår webbplats www.minoritet.se

Innehåll

Uppdrag	5
Sammanfattning, analys och bedömningar	6
Inledning	6
Sammanfattning	7
Analys och bedömningar	10
Kommuner i förvaltningsområde för finska, samiska och meänkieli	14
Grundskydd	14
Förstärkt skydd inom förvaltningsområdena	20
Kommuner som inte ingår i förvaltningsområden	23
Landsting/regioner i förvaltningsområde för finska, samiska och meänkieli	26
Elva statliga myndigheter med särskilt uppdrag	28
Uppdrag	28
Institutet för språk och folkminnen	32
Uppdrag	32
Sameskolstyrelsen	34
Uppdrag	34
Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget	36
Uppdrag	36
Statsbidrag till kommuner och landsting	38
Länsstyrelsen i Stockholms län	40
Sametinget	45
Bilagor	51

Uppdrag

Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget har i uppdrag att följa upp hur lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk tillämpas av förvaltningsmyndigheter. I uppdraget ingår också att genom rådgivning, information och liknande verksamhet bistå förvaltningsmyndigheter vid tillämpning av lagen. Länsstyrelsen och Sametinget ska återrapportera uppdragen till regeringen i en gemensam rapport senast den 8 mars 2013.

Enligt regleringsbrevet ska Länsstyrelsen tillsammans med Sametinget:

- Redovisa hur medel från anslaget 7:1 *Åtgärder för nationella minoriteter*, utgiftsområde 1, har använts och bedöma det fortsatta behovet av medel.
- Redovisa hur myndigheterna har följt och utvärderat tillämpningen av lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk, samt vilka stödjande och samordnande insatser som har gjorts med anledning av detta.
- Redovisa genomförda kunskapshöjande insatser och behovet av ytterligare insatser avseende såväl Sveriges internationella åtaganden som nationell lagstiftning.

Institutet för språk och folkminnen ska i enlighet med sitt regleringsbrev redovisa till Länsstyrelsen hur de använt de medel som Institutet disponerat från anslaget 7:1. Institutet ska också redovisa hur de arbetat med att sprida kunskap och goda exempel på språkvårdande insatser och revitaliseringsinsatser för romani chib bland romer.

Elva myndigheter har under perioden 2010-02-25 till 2012-10-15 haft ett särskilt uppdrag att följa upp och analysera sina verksamheter utifrån det minoritetspolitiska målet och ska årligen redovisa detta till Länsstyrelsen och Sametinget.

Länsstyrelsen ska rapportera uppdraget att fördela stöd enligt förordningen (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter.

Länsstyrelsen ska också delredovisa hur bidrag till förstärkt uppföljning av minoritetspolitiken har använts.

Sameskolstyrelsen ska enligt myndighetens regleringsbrev redovisa till Sametinget hur de använt medlen från anslaget 7:1.

Sametinget ska återrapportera på vilket sätt uppdraget att utveckla hemsidan minoritet.se har genomförts och hur medlen från anslag 7:1 använts för detta ändamål.

Sametingets ska även återrapportera på vilket sätt Samiskt språkcentrum genomfört uppdraget enligt regleringsbrevet och hur medlen till detta använts från anslaget 7:1.

Sammanfattning, analys och bedömningar

Inledning

Sedan lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk trädde i kraft den 1 januari 2010 har antalet kommuner och landsting som ingår i förvaltningsområdena för finska, samiska och meänkieli stadigt ökat. Detta har ställt ökade krav på Länsstyrelsen i Stockholm och Sametinget som ansvariga uppföljningsmyndigheter. Ambitionen är att alla kommuner och landsting som ingår i förvaltningsområdena ska få det stöd de behöver för att säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter i enlighet med Sveriges åtaganden och gällande konventioner.

I dagsläget kan man konstatera att det finns tre kategorier av kommuner i förvaltningsområdena. De sju kommuner i Norrbotten som tillhörde förvaltningsområdena redan år 2000, de kommuner som efter regeringsbeslut kom med den 1 januari 2010 i samband med den reformerade minoritetspolitiken och slutligen de kommuner som därefter själva ansökt om att få komma med i förvaltningsområdena.

Enligt den uppföljning som Länsstyrelsen och Sametinget genomfört finns inget som tyder på att de ursprungliga kommunerna i Norrbotten har kommit längre i sitt arbete med nationella minoriteter än övriga kommuner. Det verkar snarare som om deras arbete kommit igång på allvar i och med att en mer strukturerad uppföljning av minoritetspolitiken kommit till stånd.

I de kommuner som tillhör den kategori som beslutades ingå från 2010 är bilden mycket varierande. Generellt kan man slå fast att processen har gått långsamt. Det är först efter tre år av kontinuerligt stöd, utbildning och uppföljning som kommunerna verkar ha hittat arbetsformer, genomfört kartläggningar av behov och resurser och etablerat samrådsformer.

De kommuner som själva har ansökt om att få ingå i något av förvaltningsområdena förefaller ha en något kortare startsträcka.

Länsstyrelsen och Sametinget har för avsikt att utveckla former för stöd, utbildning och uppföljning även i de kommuner som inte ingår i något förvaltningsområde. Inför årets rapport har samtliga kommuner i Sverige ombetts besvara det webbformulär som är en del i Länsstyrelsens och Sametingets uppföljningsmetod.

Sammanfattning

Länsstyrelsen och Sametinget – uppföljning, stöd och utbildning

Länsstyrelsen och Sametinget har under 2012 genomfört en rad aktiviteter i syfte att stödja och utbilda kommuner, landsting, regioner, övriga myndigheter samt minoriteterna. I princip samtliga aktiviteter samordnas mellan Länsstyrelsen och Sametinget. Under 2012 har lagens grundskydd och samråd varit i fokus.

Flera kommunbesök och seminarier har genomförts där tyngdpunkten har varit lagens grundskydd och uppföljningsmyndigheterna har gemensamt arrangerat en nationell konferens på temat samråd. Utbildningssamarbetet med länsstyrelserna har fortsatt i syfte att nå kommuner utanför förvaltningsområdena.

Nytt informationsmaterial har producerats för att öka medvetenheten om de nationella minoriteternas rättigheter. Materialet har distribuerats till samtliga kommuner och landsting/regioner med flera i Sverige.

I syfte att förbättra uppföljningen och stödet till kommuner och landsting i förvaltningsområdena har samtliga kontaktpersoner bjudits in under våren och hösten för dialog kring resultat av arbetet och synpunkter inför kommande uppföljning.

Länsstyrelsen och Sametinget har också under året fortsatt att vidareutveckla uppföljningssystemet och sett över webbformulär, mallar för ekonomisk redovisning, förordningar och instruktioner.

Utbildning av kommuner med flera sker kontinuerligt både på initiativ av uppföljningsmyndigheterna och efter externa önskemål.

Samiskt språkcentrums arbete med metoder för revitalisering har lyckats tillvarata värdefulla språkkunskaper hos äldre och passiva språkbrukare som medför att fler har möjlighet att bli aktiva talare av de samiska språken.

Utveckling av hemsidan minoritet.se har fortsatt med positiva resultat. Hemsidan i kombination med intranätet underlättar arbetet för dem som arbetar med minoritetsfrågor.

Förutom den årliga rapporten till Arbetsmarknadsdepartementet har Länsstyrelsen och Sametinget också producerat en populärversion för andra året i rad samt ett nyhetsbrev som utkommer fyra gånger per år.

Länsstyrelsen och Sametinget bedömer att det kommer att finnas behov att stödja och följa upp de kommuner som inte ingår i förvaltningsområdena. Detta innebär att uppföljningsmyndigheterna behöver ökat anslag för uppföljningen år 2014.

Tillämpningen av lagen i kommuner och landsting

Grundskydd

Kommuner som ingår i förvaltningsområden

De allra flesta kommuner som ingår i förvaltningsområdena uppfyller sina åtaganden i enlighet med lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk vad gäller grundskydd för den eller de nationella minoriteter som de får statsbidrag för. Det görs många informationsinsatser både om rättigheterna och på minoritetsspråken liksom ett flertal språk- och kulturaktiviteter. Med några få undantag har minoriteternas möjlighet till inflytande säkerställts genom att samrådsformer etablerats och kommunerna har beslutat om en plan, policy eller styrdokument för arbetet.

När det gäller de minoriteter som kommunerna inte får statsbidrag för finns det däremot stora brister. Många kommuner informerar inte om rättigheter, genomför få eller inga aktiviteter till skydd för språk och kultur, erbjuder inget inflytande och saknar ett planmässigt arbete. Kommunernas medvetenhet om att detta är en brist har dock ökat och fler nämner att de planerar att komma igång med insatser för övriga nationella minoriteter under 2013.

Kommuner utanför förvaltningsområden

I de kommuner som inte ingår i något förvaltningsområde är medvetenheten om lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk väldigt låg. Av de kommuner som Länsstyrelsen och Sametinget haft möjlighet att följa upp görs få insatser vad gäller information samt språk och kultur. Den vanligaste redovisade insatsen är att man erbjuder modersmålsundervisning i grundskolan om det efterfrågas. De flesta erbjuder inte heller några särskilda former för inflytande utöver de möjligheter som alla kommuninvånare har att kontakta kommunen och uttrycka sin åsikt.

Det finns dock undantag och några av de kommuner som gör insatser för nationella minoriteter i enlighet med lagen, planerar att ansöka om att få ingå i förvaltningsområdet för finska.

Landsting och regioner i förvaltningsområden

Landstingen har generellt haft svårt att komma igång med sitt arbete och att identifiera vad landstingens roll ska vara i förhållande till minoritetspolitiken. Det finns fortfarande brister beträffande information om de nationella minoriteternas rättigheter liksom information på minoritetsspråken. Flera saknar former för inflytande. Positivt är dock att många av landstingen inkluderar de nationella minoriteterna i de regionala kulturplanerna och att medvetenheten om de nationella minoriteternas särställning verkar ha ökat.

Förstärkt skydd i förvaltningsområdena

Det är en bitvis långsam process att få alla kommuner att leva upp till de rättigheter om förstärkt skydd som lagen föreskriver för finsk-, samisk- och meänkielitalande i de respektive förvaltningsområdena. De flesta kommuner har genomfört någon form av kartläggningar av behov på respektive minoritetsspråk inom verksamhetsområdena förskola, äldreomsorg, information, ärendehandläggning, växel och reception. Kartläggningarna ger naturligtvis skilda resultat i de olika kommunerna men generellt kan man säga att det finns en ökad efterfrågan på förskola och äldreomsorg men att efterfrågan är låg vad gäller ärendehandläggning och annan kommunikation med kommunen.

Myndigheter med särskilda uppdrag

Elva myndigheter med särskilt uppdrag

Elva statliga myndigheter har haft ett särskilt uppdrag att under en treårsperiod följa upp, analysera och redovisa interna och externa insatser utifrån minoritetspolitikens tre delområden. Redovisningarna visar att det tar tid att genomföra de förändringar som krävs för att förverkliga målen och att uppdraget bör förlängas för att få effekt. Myndigheternas prioritering är beroende av direkta regeringsuppdrag vilket också har framhållits från flera av myndigheterna. Länsstyrelsens och Sametingets bedömning är att regeringsuppdraget ändå har inneburit att de nationella minoriteternas rättigheter i större utsträckning lyfts fram i myndigheternas arbete.

Institutet för språk och folkminnen

Språkrådets insatser för romani chib har varit omfattande men situationen är ändå svår och bristen på språkforskning, litteratur och läromedel visar att det finns stora behov av fortsatta insatser.

Under 2012 har Institutet fått färre ansökningar än tidigare om projektbidrag för språkrevitalisering. Samtliga minoritetsspråk fanns med bland de projekt som beviljades. Avsikten med projekten är att förhindra språkdöd och lära den vuxna generationen vikten av att överföra språken till barn och ungdomar. Som helhet har arrangörer och deltagare varit nöjda och intresset för fortsatta språkprojekt är stort.

Institutet uppmärksammar att det är stor brist på barn- och ungdomslitteratur på de nationella minoritetsspråken och särskilt på romani chib och sydsamiska.

Sameskolstyrelsen

Integrerad samisk undervisning omfattar samtliga årskurser i grundskolan och är ett viktigt komplement till sameskolan. De elever som inte har möjlighet att välja sameskola kan härigenom få undervisning med samiska inslag och undervisning i samiska.

Det är Sametingets bedömning att Sameskolstyrelsen under 2013 gör aktiva insatser för att utöka den integrerade samiska undervisningen i kommuner som tillhör det samiska förvaltningsområdet och som ännu inte omfattas av undervisningsformen. Anslaget till integrerad samisk undervisning bör användas för att möjliggöra mer undervisning för fler elever på fler orter.

Statsbidrag till kommuner och landsting

Flertalet av kommunerna i förvaltningsområdena har under 2012 använt hela statsbidraget vilket är en klar förbättring. En förklaring kan vara att fler kommuner nu har kommit i gång med sina åtaganden och hittat former för hur statsbidraget ska användas. Det kan också vara en konsekvens av att reglerna för statsbidraget har förändrats, så att överskjutande medel inte automatiskt kan överföras till nästkommande år.

Personalkostnader utgör fortfarande en av de största utgiftsposterna följt av kulturaktiviteter. Väldigt lite av totalt redovisade statsbidrag för 2012, cirka fjorton procent, har satsats på förskola och cirka tretton procent på äldreomsorgen.

Endast två landsting och en region uppger att de har förbrukat hela statsbidraget, Dalarna, Östergötland och Västra Götalandsregionen. Övriga har kvar statsbidrag i varierande utsträckning. Örebro och Uppsala har inte förbrukat något alls av 2012 års utbetalda statsbidrag.

Analys och bedömningar

Det är Länsstyrelsens och Sametingets bedömning att arbetet för de nationella minoriteternas rättigheter i Sverige har utvecklats inom flera områden. Detta gäller framförallt för de minoriteter som omfattas av statsbidrag inom förvaltningsområdena för finska, samiska och meänkieli.

Informationen om de nationella minoriteternas rättigheter har förbättrats. Det görs också en rad insatser för att stärka och skydda de nationella minoriteternas kultur och språk och de nationella minoriteternas möjligheter till inflytande har ökat.

Medvetenheten om de nationella minoriteternas särställning har ökat bland anställda i kommuner och landsting som ingår i förvaltningsområdena. Detta gäller även för andra myndigheter som har haft särskilda regeringsuppdrag med koppling till det minoritetspolitiska målet.

Utvecklingen går däremot betydligt mer långsamt avseende de nationella minoriteter som inte omfattas av statsbidrag och detta gäller både inom och utanför förvaltningsområdena. Här återstår det mesta fortfarande att göra men av de kommunrapporter som Länsstyrelsen och Sametinget tagit del av, kan dock märkas en ökad insikt om vikten av insatser för alla minoriteter.

Enligt den analys som Länsstyrelsen och Sametinget gör är efterfrågan på service på minoritetsspråken från minoriteterna samt aktiva minoritetsrepresentanter och samrådsgrupper, några av de viktigaste faktorerna för att arbetet ska gå framåt. Där man inte lyckas mobilisera minoriteterna saknas tillräckliga incitament för att utveckla arbetet i enlighet med det minoritetspolitiska målet.

Av analysen framgår också att statsbidragen har betydelse för hur arbetet organiseras i kommunerna. Däremot förefaller inte statsbidraget vara lika betydelsefullt för arbetet inom landsting och regioner. Detta beror troligen på att statsbidragen är så låga i förhållande till den totala budgeten för landsting och regioner samt att en del landsting verkar ha svårt att tolka sitt uppdrag i det minoritetspolitiska arbetet.

Länsstyrelsens och Sametingets omfattande utbildnings- och informationsinsatser är det som utifrån uppföljningsmyndigheternas uppdrag, haft störst effekt för minoritetspolitikens genomslag. De flesta insatser som görs i förvaltningsområdena går enligt myndigheternas analys direkt att härleda till Länsstyrelsens och Sametingets satsningar på utbildning och information. Både utbildning och information behövs kontinuerligt och kräver ökade personella resurser för att bli ännu mer effektiva och för att även omfatta alla kommuner utanför förvaltningsområdena.

Det uppföljningssystem som Länsstyrelsen och Sametinget utvecklat har också haft stor effekt på arbetet med minoritetsfrågor i kommunerna och för synliggörandet av minoriteternas rättigheter, framförallt i förvaltningsområdena.

Diskriminering och utsatthet

I Diskrimineringsombudsmannens (DO) hittillsvarande och långsiktiga arbete i fråga om nationella minoriteter framhålls, liksom i rapporter från FN och Europarådet, att judar, romer, samer, sverigefinnar och torne-dalingar upplever att diskriminering alltfjämt är en del av deras vardag. Av DO: s arbete framgår att det mest omfattande behovet av insatser gäller den romska minoriteten.

Polismyndigheterna har också uppmärksammat att det förekommer hatbrott mot romer, judar och samer. Även Skolinspektionens kvalitetsgranskning angående modersmålsundervisning och tvåspråkig undervisning i kommunerna visar att minoriteters rättigheter förbises.

De informations- och kunskapshöjande insatser som främst DO men även Länsstyrelsen, Sametinget med flera myndigheter har gjort angående de nationella minoriteternas rättigheter, har haft betydelse för att öka kunskapen och därmed bidragit till att minska diskriminering och utsatthet bland de nationella minoriteterna.

Det är Länsstyrelsens och Sametingets bedömning att det även fortsättningsvis krävs insatser hos ansvariga myndigheter för att motverka diskriminering av de nationella minoriteterna.

Språk och kultur

Kultur- och språkaktiviteterna har ökat betydligt under det sista året och de flesta kommuner inom förvaltningsområdena erbjuder modersmål i förskolan och modersmålsundervisning i grundskolan. Det är dock Länsstyrelsens och Sametingets bedömning att det krävs fler insatser för att säkerställa minoritetsspråkens fortlevnad. Detta gäller i särskilt hög grad de språk som inte omfattas av förvaltningsområden.

Det är Länsstyrelsens och Sametingets bedömning att det är främst inom förskolan och grundskolan som insatser bör ske om man ska säkerställa de nationella minoriteternas rätt till språk och kultur samt barns särskilda rättigheter.

Det regelverk som finns kring krav på skolbarns förkunskaper i minoritetsspråken behöver ses över, så att elevernas rättigheter till modersmålsundervisning i minoritetsspråk säkerställs genom hela skoltiden.

Som tidigare utredningar visat saknas fortfarande lärare som kan undervisa i och på framförallt samiska, meänkieli och romani chib. Detta behöver åtgärdas då undervisning på minoritetsspråk är av avgörande betydelse för språkens överlevnad och utveckling. Även fortsatta satsningar för att motverka bristen på litteratur och läromedel på minoritetsspråk behövs.

Kommuner och andra skolhuvudmän bör, i större utsträckning än hittills, informera om de nationella minoriteternas särskilda rättigheter i förskola och skola.

För att kommunerna i förvaltningsområdena ska ges vägledning i tolkning av lagens § 17 om förskoleverksamhet med mera helt eller delvis på minoritetsspråk, bör Skolverket få i uppdrag att utreda hur paragrafen kan tillämpas i enlighet med konventionerna.

Det är också viktigt att kommunerna synliggör äldres rätt till service och omsorg på respektive minoritetsspråk samt att omsorgen också bygger på rätt till minoritetskulturen.

Av Länsstyrelsens och Sametingets analys framgår att utbud och efterfrågan av förskola och av service samt av omvårdnad för äldre, för närvarande stämmer rätt väl överens. Efterfrågan ökar dock stadigt, bland annat som en

följd av bättre information och ökad tillgång. Bedömningen är att behoven både av förskola och av äldreomsorg på minoritetsspråken kommer att öka.

Kulturrådet har på eget initiativ bevakat regionernas arbete med att främja minoriteternas språk och kultur genom Kultursamverkansmodellen. Det är angeläget att detta arbete fortsätter.

Inflytande och delaktighet

De nationella minoriteternas möjligheter till inflytande har ökat men omfattar inte alla fem minoriteterna i samma utsträckning och varierar i olika delar av landet och i förhållande till olika myndigheter. Positivt är att romers inflytande verkar ha ökat då många kommuner uppger att de inkluderar romer i sina samråd. Mycket positivt är också att kommunerna i förvaltningsområdena själva uppger att de ser verkliga effekter av det ökade inflytandet i form av bättre prioritering och beslut.

Länsstyrelsens och Sametingets analys visar att kommunernas eventuella svårigheter att få kontakt med företrädare för nationella minoriteter, delvis beror på att den tidigare assimileringpolitiken lett till att många inte öppet vill identifiera sig som tillhörande en nationell minoritet. Det återstår således en hel del förtroendeskapande arbete bland förvaltningsmyndigheterna.

Analysen visar även att flera myndigheter saknar former och rutiner för att hantera de nationella minoriteternas rätt till inflytande. I de flesta kommuner utanför förvaltningsområdena saknas dessutom kunskap om minoriteternas rätt till inflytande.

Med ökade kunskaper om rätten till inflytande ökar också trycket på minoriteternas medverkan i samråd. För att stärka samtliga nationella minoriteters möjlighet till inflytande bör även romer och judar ges resurser för samråd och dialog med lokala, regionala och nationella aktörer.

Sammanfattningsvis är det Länsstyrelsens och Sametingets bedömning att den reformerade minoritetspolitikerna går framåt i förvaltningsområdena, särskilt inom delområdena språk och kultur samt delaktighet och inflytande. I övriga kommuner återstår mycket att göra. För att det minoritetspolitiska målet ska uppnås över hela landet och för alla fem nationella minoriteter krävs ökade resurser hos uppföljningsmyndigheterna.

Kommuner i förvaltningsområde för finska, samiska och meänkieli

---

Under 2012 har sammanlagt 40 kommuner ingått i det finska förvaltningsområdet varav sex kommuner dessutom ingår i förvaltningsområdet för meänkieli. Nitton kommuner har ingått i det samiska förvaltningsområdet. Kiruna och Gällivare ingår i alla tre förvaltningsområdena och Umeå i det samiska och finska.

Sju av kommunerna har varit med sedan förvaltningsområdena infördes i Sverige år 2000 och övriga kommuner har kommit med den 1 januari 2010 eller senare.

Samtliga kommuner fick den 29 november ett webbformulär utskickat från Länsstyrelsen och Sametinget med olika frågeställningar om hur respektive kommun lever upp till lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Formuläret består av två delar. Den första delen berör lagens paragrafer 3–5 och handlar om rätten till information, språk och kultur samt inflytande. Del två handlar om det utökade skyddet som omfattar samer, sverigefinnar och tornedalingar i förvaltningsområdena och frågorna i denna del berör främst kartläggning av behov och tillgången på förskola, äldreomsorg och annan service för dessa minoriteter.

Kommunerna har också lämnat en ekonomisk redogörelse för hur statsbidragen har använts under 2012.

Samtliga kommuner har besvarat enkäten och redogörelsen nedan är en sammanställning av resultaten.

Grundskydd

Information

De allra flesta kommuner ger särskild information på hemsidor och via andra kanaler för den eller de minoriteter som omfattas av respektive förvaltningsområde. Till exempel har fem av Norrbottenskommunerna information på meänkieli. Många kommuner har en särskild flik på hemsidan, till exempel Suomeksi eller Sapmi, där man kan få information om rättigheter enligt lagen om nationella minoriteter och om kommunens service på respektive minoritetsspråk. I det finska förvaltningsområdet finns ofta informationen på finska.

När det gäller samiskan så har språkbytesprocessen gått så långt att många samer inte kan tillgodogöra sig information på enbart samiska och därför är information som riktas till samer oftare på svenska. En annan förklaring kan

vara att både kommunens företrädare och samer är ovana vid att använda samiska i offentliga sammanhang.

Trots generell bättre informationsinsatser så saknar fortfarande flera kommuner information om lagen om nationella minoriteter. Det finns också betydande brister då det gäller att informera om rättigheterna på de olika nationella minoritetsspråken trots att lagen finns översatt till samtliga minoritetsspråk.

På vilka sätt har kommunen informerat de nationella minoriteterna om deras rättigheter i enlighet med 3 § i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk?		
1. På kommunens hemsida	55	55
2. I lokaltidningar	35	35
3. På seminarier/möten	49	49
4. Broschyrer	41	41
5. På inga sätt	0	0
6. Annat	33	33
Totalt	213	

Effekter

De flesta av kommunerna uppger att man kan se effekter av informationsinsatserna. De anger att det finns ett ökat intresse för minoritetsfrågor och aktiviteter på minoritetsspråk. Flera beskriver en ökad efterfrågan på förskola, äldreomsorg och annan service på minoritetsspråken. Kommunerna skriver också att insatserna lett till ökad kunskap om minoritetsfrågor både bland minoriteterna och bland kommunens anställda liksom en attitydförändring hos barn och ungdomar som i ökad grad vill delta i undervisning i sitt minoritetsspråk.

Länsstyrelsens och Sametingets slutsatser

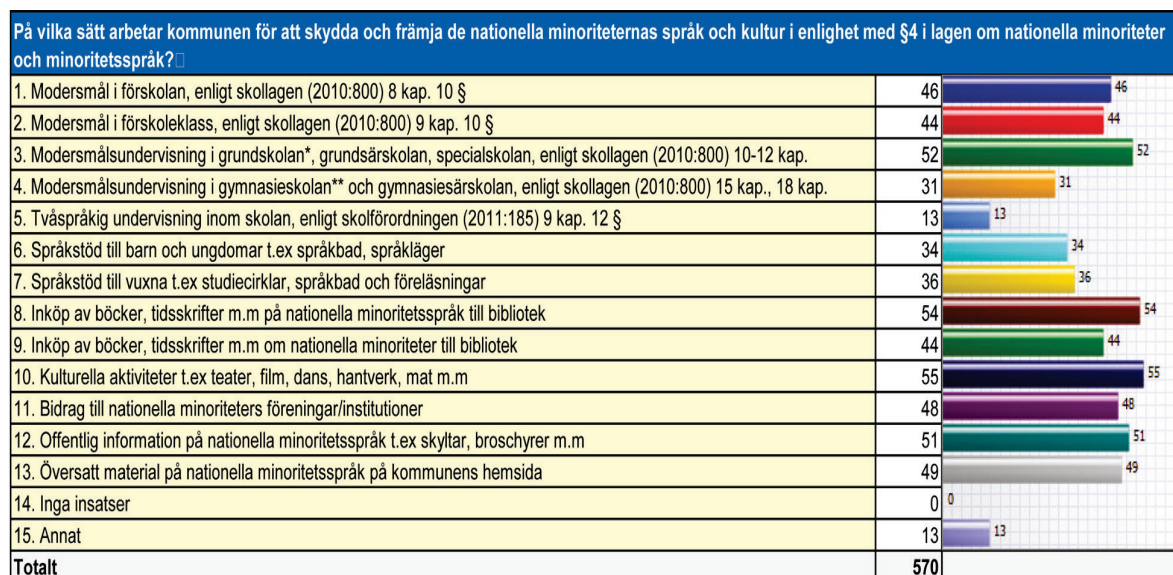
Informationsinsatserna på finska, meänkieli och samiska i respektive förvaltningsområde är mer omfattande än föregående år, särskilt på hemsidorna, och förefaller ha blivit genomgående bättre och mer lättillgängliga. Detta gäller särskilt förvaltningsområdet för finska.

Information till de nationella minoriteter som inte omfattas av respektive förvaltningsområde skulle däremot kunna bli betydligt bättre, både när det gäller tillgänglighet och innehåll. Många kommuner har valt att rekrytera en samordnare specifikt för arbetet med den minoritet som kommunen får statsbidrag för och mycket har gjorts på informationsområdet via dessa samordnare. Däremot är det mycket få kommuner som har ett genomtänkt informationsarbete för samtliga nationella minoriteter.

Språk och kultur

Alla kommuner gör ett flertal insatser för den minoritet som kommunen får statsbidrag för och de flesta erbjuder modersmålsundervisning i grundskolan. I flera kommuner i Norrbotten ges undervisning både på finska och meänkieli och i Pajala även på samiska. Alla kommuner i förvaltningsområdet för samiska erbjuder modersmålsundervisning i grundskolan. Tio av kommunerna totalt i samtliga förvaltningsområden uppger dock att de inte erbjuder modersmål i förskolan.

När det gäller insatser för de nationella minoriteter som inte omfattas av respektive förvaltningsområde är bilden varierande. Endast fyra av kommunerna i det samiska förvaltningsområdet och tretton i det finska uppger att man gör insatser inom området språk och kultur för nationella minoriteter som man inte får statsbidrag för. Bristen på insatser för dessa nationella minoriteter förklaras i varierande grad med att det inte finns behov, efterfrågan, resurser eller tillräcklig kartläggning.

Effekter

Även inom detta område beskriver kommunerna ett flertal effekter såsom större medvetande, efterfrågan, samarbete och deltagande generellt. Intresset att lära sig minoritetsspråken har ökat både bland unga och vuxna och fler läser minoritetsspråken i grundskolan. Andra effekter som anges är en större acceptans för och synlighet av minoritetsspråken i det offentliga rummet. Dessutom ser man ett ökat utbud av minoritetsspråk på biblioteken och en större stolthet över minoritetsspråket hos barn, ungdomar och vuxna. Man ser också ett ökat samarbete mellan de nationella minoriteterna.

Även konkreta effekter tas upp. Till exempel har antalet barn som efterfrågar modersmålsundervisning på finska fördubblats i Österåker och i

Stockholm har en finsk träffpunkt, en fristående förskoleavdelning och två öppna förskolor startats bara under 2012. I Hallstahammar får alla barn i skolåldern möjlighet att gå i finsk språkundervisning utan krav på förkunskaper i syfte att uppnå den grundläggande nivå som krävs för att skolan ska erbjuda modersmålsundervisning. I Solna och Norrköping får finska familjer bokpaket som en del i revitaliseringsarbetet. I Västmanlands län samarbetar de kommuner som tillhör det finska förvaltningsområdet med landstinget och länsstyrelsen för att ta fram en föräldraskapslåda som ska delas ut till nyblivna föräldrar på BVC och MVC i länet. I Kiruna har man ökat antalet skyltar på samiska, meänkieli och finska vilket medfört mycket positiva reaktioner.

För de nationella minoritetsspråk som inte omfattas av något förvaltningsområde anges mycket få effekter.

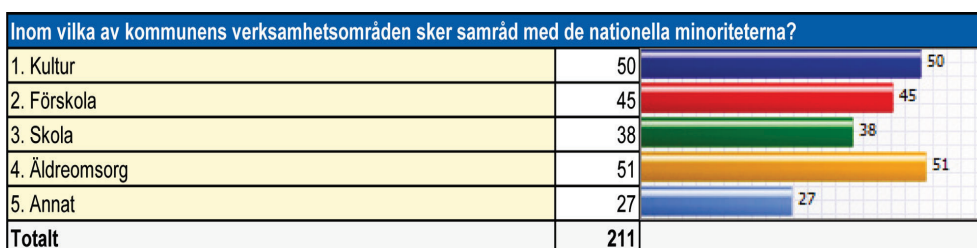
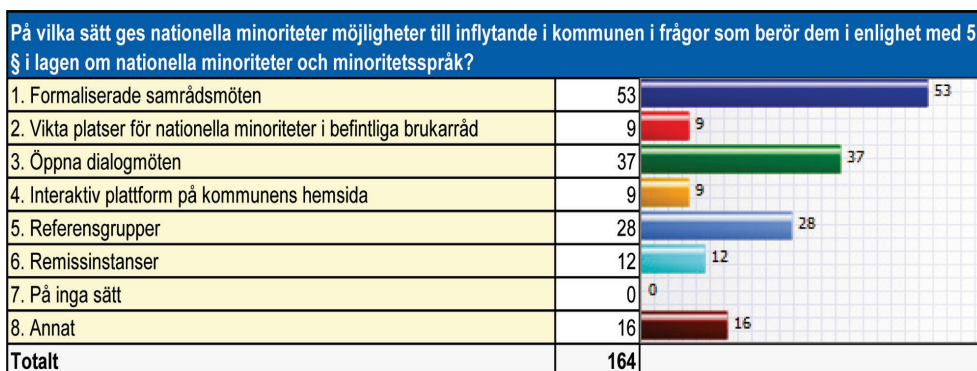
Länsstyrelsens och Sametingets slutsatser

Den absoluta majoriteten av insatserna har omfattat de minoritetsspråk som kommunen får statsbidrag för. Ett positivt undantag i det finska förvaltningsområdet är att tretton kommuner också gjort insatser som omfattar romani chib. För övriga minoriteterna som inte ingår i respektive förvaltningsområde tillgodoses dock inte rätten till skydd och främjande för språk och kultur genom de redovisade insatserna.

Inflytande

Alla kommuner utom tre, Tierp, Kiruna och Upplands Bro, uppger att man har formaliserade samråd med den minoritetsgrupp man får statsbidrag för. I Tierps fall beror detta på att kommunen, trots upprepade försök, inte har hittat några som är intresserade av att vara med i samrådet. I Upplands Bro samråder man istället via öppna dialogmöten och med en pensionärsförening i särskilda frågor. I Kiruna förväntas en formalisering ske under 2013 då kommunen ska besluta om en reviderad handlingsplan och policy. Det är flera kommuner som förutom det formaliserade samrådet också har andra former för samråd med specifika intressentgrupper som föräldrar till barn i förskolan eller pensionärsrådet med flera. I Östersund har man samråd med ett ungdomsråd bestående av samiska ungdomar från kommunen och regionen.

Några kommuner har samråd även med nationella minoriteter som inte ingår i förvaltningsområdet men i olika former och omfattning. I många kommuner har man någon form av dialog med den romska minoriteten. Ett annat exempel är Pajala som vid behov samråder med samebyarna i området. Göteborg, Umeå och Stockholm stad är de enda kommuner som uppger att man samråder med alla fem nationella minoriteter.

Anledningar som kommunerna uppger till att man inte samråder med alla nationella minoriteter är främst att det inte finns någon efterfrågan från minoriteterna själva och att man har svårt att hitta representanter att samråda med. Andra uppger att man inte har hunnit kartlägga eller mobilisera övriga nationella minoriteter. Någon kommun anser att man i första hand vänder sig till den grupp som man får statsbidrag för. I några fall har minoritetsrepresentanter själva uttryckt att de tar kontakt vid behov.

Effekter

Kommunerna uppger att minoriteterna har fått ett ökat inflytande över flera verksamhetsområden i kommunen, till exempel förskolan, äldreomsorgen och kulturverksamheten. Kommunens olika förvaltningar uppges ha fått ökad insikt om samrådsgruppens värde som stöd i verksamheterna. Detta har i sin tur medfört bättre prioriteringar och beslut liksom ett bättre samarbetsklimat mellan kommunen och minoritetsrepresentanterna. Andra konkreta exempel är att flera nya föreningar har bildats.

Länsstyrelsens och Sametingets slutsatser

Kommunerna har definitivt utvecklat samrådet med den minoritet man får statsbidrag för jämfört med föregående år. Positivt är också att så många kommuner uppger att de samråder med den romska minoriteten på olika sätt. För övriga nationella minoriteter tycks läget vara oförändrat. En orsak är troligen att samordnarna har rekryterats för att arbeta med den minoritet som kommunen får ekonomisk kompensation för och att man i kartläggningar och andra aktiviteter inte har tagit hänsyn till de andra minoriteterna.

Man kan inte heller bortse från att minoriteterna själva ibland saknar intresse av att delta och att alla minoriteter faktiskt inte finns representerade i samtliga kommuner.

Handlingsplaner

Majoriteten av kommunerna har någon form av handlingsplan, policy eller styrdokument för den finska, samiska eller meänkielispråkiga minoriteten. Ett fåtal kommuner har däremot handlingsplaner som omfattar fler eller alla fem nationella minoriteter även om flera kommuner uppger att de avser att utöka planerna till att omfatta alla fem.

För vilka nationella minoriteter har kommunen handlingsplan, riktlinjer eller motsvarande styrdokument för det övergripande arbetet?			
	Kommunen ingår i förvaltningsområdet för:		
	Samiska	Finska	Meänkieli
1. Samer	18	10	3
2. Sverigefinnar	5	33	6
3. Tornedalingar	5	13	6
4. Romer	4	11	2
5. Judar	4	9	2
6. För inga	1	7	0
Totalt	37	83	19

Länsstyrelsens och Sametingets slutsatser

Det är positivt att så många kommuner har tagit fram handlingsplaner för sitt arbete men prioriteringen ligger utan tvekan åter igen på de minoriteter som omfattas av förvaltningsområdet. Medvetenheten om att det krävs insatser också för övriga nationella minoriteter förefaller dock ha ökat.

Styrkor och svagheter

Flera kommuner uppger att det finns ett stort engagemang för arbetet med minoritetsfrågor och att en aktiv samrådsgrupp och en samordningsfunktion är en styrka och en garant för ett långsiktigt arbete. Flera kommuner uppger att de har börjat hitta formerna för hur arbetet ska bedrivas och anger vidare politisk förankring och stöd från kommunledningen som styrkor.

Det finns en stor samstämmighet bland kommunerna om att svagheten ligger i att de inte når alla nationella minoriteter, att arbetet är tids- och resurskrävande, att det är svårt att få till stånd ett kommunövergripande arbete och att frågorna riskerar att bli isolerade.

I förvaltningsområdet för samiska anges dessutom att bristen på samisktalande personal är en svaghet.

Länsstyrelsen och Sametingets slutsatser

Särskilt rekryterade samordnare för arbetet med att utveckla kommunens åtagande som en del i ett förvaltningsområde, kan vara både en styrka och en svaghet. I de kommuner där samordnarens arbete är väl förankrat och funktionen har ett starkt stöd och ett tydligt mandat utgör deras arbete utan tvekan en styrka. Det finns dock en risk att en samordnare utan tillräcklig förankring, mandat och stöd ensam får bära det som är kommunens åtaganden beträffande nationella minoriteter. En del samordnare upplever att de är isolerade i sin roll och att det inte finns någon större efterfrågan på återrapportering av deras arbete i kommunen. I mindre kommuner går större delen av statsbidraget åt till lön för samordnaren och de medel som blir kvar räcker inte till några mer kostsamma förändringar på strukturell nivå. I övrigt noteras samma framgångsfaktorer som i allt utvecklingsarbete; politisk förankring, ledningens stöd, tillräckliga resurser och tydliga mandat.

Slutligen kan man konstatera att statsbidraget har en stor betydelse för hur verksamheten utvecklas.

Förstärkt skydd inom förvaltningsområdena

Kommunernas redogörelser ger en varierad bild av hur långt man har kommit när det gäller kartläggning och utbud av service på minoritets-språken i förvaltningsområdena. Delvis kan detta säkert förklaras med att kommunerna har kommit med i förvaltningsområdena vid olika tidpunkter samt att förutsättningarna varierar med kommunernas storlek.

Kartläggning

De flesta kommuner har genomfört kartläggningar av behov och resurser inom flera olika verksamhetsområden. Mer än hälften av kommunerna uppger att de har kartlagt alla verksamhetsområden som efterfrågas i webb-formuläret. fyra kommuner har ännu inte slutfört kartläggningar men de har kommit med i förvaltningsområdet under senare år och dessa kartläggningar planeras att bli klara under 2013. Samtliga kommuner, utom Tierp, Åre och Dorotea, kartlägger i samråd med minoriteten.

Vilka områden har kommunen kartlagt?		
1. Förskola	52	52
2. Äldreomsorg	52	52
3. Växel	40	40
4. Reception	39	39
5. Ärendehandläggning	39	39
6. Information (hemsida, m.m)	43	43
7. Annat	24	24
Totalt	289	

Kartläggningarna visar en varierad bild av utbud och efterfrågan. Nedan redovisas specifikt behov av och tillgång på förskola och äldreomsorg.

Speciellt för det samiska förvaltningsområdet är att tio kommuner uppger att de saknar samisktalande personal framförallt inom förskola och äldreomsorg. Umeå uppger att de saknar finsktalande personal.

Förskola

I förvaltningsområdet för samiska erbjuder de flesta kommuner förskola helt eller delvis på samiska. Fyra kommuner, Härjedalen, Krokom, Kiruna och Åre, uppger att de har ett fåtal barn i kö. Tre kommuner, Umeå, Dorotea och Älvdalen erbjuder inte förskoleverksamhet på samiska. I Dorotea uppger man att kommunen avvaktar den pågående kartläggningen innan man vidtar några åtgärder.

Av de sex kommuner som ingår i förvaltningsområdet för meänkieli uppger fyra att de tillhandahåller förskola helt eller delvis på både meänkieli och finska och att utbudet motsvarar efterfrågan. I Gällivare erbjuds endast förskola på samiska och i Haparanda endast på finska, ingen uppger dock att det finns någon kö till förskola på meänkieli.

I övriga kommuner i förvaltningsområdet för finska erbjuder de flesta kommuner förskola helt eller delvis på finska. Undantagen är Hällefors, Karlskoga, Lindesberg, Norrköping, Gävle, Upplands Bro och Norrtälje. Några av dessa kommuner uppger att det inte hittills har funnits någon efterfrågan och andra hänvisar till att deras kartläggning om förskola inte är slutförd.

Erbjuder kommunen förskoleverksamhet på:		
1. Finska	33	33
2. Meänkieli	4	4
3. Samiska	14	14
4. Nej	11	11
Totalt	62	

Fotnot: Storumans kommun och Bergs kommun uppger felaktigt att de inte erbjuder förskola på samiska. Siffran för samiska i tabellen ska alltså vara 16 kommuner.

Sex kommuner uppger att de har barn i kö till finskspråkig förskola. Stockholm stad har till exempel fortfarande 54 barn i kö trots att det har öppnats en fristående förskoleavdelning med inriktning på finska under 2012. I övriga kommuner varierar antalet köande barn mellan 1–14. I Upplands Bro som i dagsläget inte erbjuder finsk förskola, visar kartläggningen att det finns önskemål från 43 barn att börja i finsk förskola. I några kommuner som erbjuder finsk förskola finns inte några barn i kö men kommunerna uppger ändå att behovet är större än utbudet. Det är oklart om

dessa uppgifter indikerar att kommunen inte har ett kösystem som visar köande till just finskspråkig förskola.

Äldreomsorg

38 av kommunerna i förvaltningsområde för finska och meänkieli och tolv i det samiska, erbjuder äldreomsorg helt eller delvis på respektive minoritetsspråk i kommunen. Utbudet varierar mellan demensboende, hemtjänst, dagverksamhet, somatiska avdelningar, gruppboende med mera.

Sju av kommunerna i det samiska förvaltningsområdet uppger att de inte erbjuder äldreomsorg på samiska eftersom det inte finns någon efterfrågan. Några erbjuder istället kulturella aktiviteter. Det är bara i Kiruna som det finns en större efterfrågan än den servicenivå som kommunen erbjuder i dagsläget. Där pågår en utredning om äldreboende med service på samiska och åtgärder kommer att vidtas under våren 2013. I övrigt finns ingen kö.

I förvaltningsområdet för finska och meänkieli är det fyra kommuner som inte erbjuder äldreomsorg på finska. Sigtuna och Norrtälje har ingen egen verksamhet men köper platser i kringliggande kommuner vid behov. I Lindesberg pågår en kartläggning och i Upplands Bro visade kartläggningen att 46 procent av de tillfrågade önskade äldreomsorg på finska vilket kommunen avser att ta hänsyn till vid ny projektering av äldreomsorg.

Erbjuder kommunen service och omvårdnad inom äldreomsorg på:		
1. Finska	38	38
2. Meänkieli	5	5
3. Samiska	12	12
4. Nej	8	8
Totalt	63	

Tretton kommuner uppger att de har behov av utökad äldreomsorg på finska och flera planerar att utöka verksamheten. I Stockholm stad uppger man att det är svårt att få en samlad bild av behov och utbud på grund av att det finns så många aktörer och att man kan stå i flera köer samtidigt.

Kommuner som inte ingår i förvaltningsområden

Samtliga 234 kommuner som inte ingår i förvaltningsområden för finska, samiska och meänkieli har ombetts att besvara en webbenkät med frågor om kommunernas arbete med grundskyddet i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. 71 kommuner har besvarat enkäten och redogörelsen nedan är en sammanställning av svaren.

Information

En tredjedel av kommunerna uppger att de informerar om nationella minoriteters särskilda rättigheter i någon form. Informationen sker oftast via hemsidor och omfattningen är varierande. Flera av kommunerna redovisar att de ser effekter av informationsinsatserna i form av ökade kontakter med minoriteterna.

På vilka sätt har kommunen informerat de nationella minoriteterna om deras rättigheter i enlighet med 3 § i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk?	
1. På kommunens hemsida	19
2. I lokaltidningar	2
3. På seminarier/möten	11
4. Broschyrer	8
5. På inga sätt	35
6. Annat	15
Totalt	90

Övriga kommuner informerar inte alls. Vanliga förklaringar som uppges är att de inte uppfattat att det finns ett behov eller att de har en skyldighet att informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter.

Språk och kultur

Drygt hälften av kommunerna erbjuder språkstöd på några av minoritetsspråken i förskolan och modersmålsundervisning i grundskolan. Efterfrågan på modersmålsundervisning på meänkieli och jiddisch förefaller vara minst.

51 kommuner har genomfört språk- och kulturinsatser utanför utbildningsområdet, till exempel litteraturinköp, språkbad och kulturarrangemang. Endast ett fåtal kommuner har genomfört aktiviteter till alla fem språkgrupperna med hänvisning till att det inte funnits behov eller efterfrågan.

På vilka sätt arbetar kommunen för att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kultur i enlighet med §4 i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk? □		
1. Modersmål i förskolan, enligt skollagen (2010:800) 8 kap. 10 §	37	37
2. Modersmål i förskoleklass, enligt skollagen (2010:800) 9 kap. 10 §	40	40
3. Modersmålsundervisning i grundskolan*, grundsärskolan, specialskolan, enligt skollagen (2010:800) 10-12 kap.	45	45
4. Modersmålsundervisning i gymnasieskolan** och gymnasiesärskolan, enligt skollagen (2010:800) 15 kap., 18 kap.	32	32
5. Tvåspråkig undervisning inom skolan, enligt skolförordningen (2011:185) 9 kap. 12 §	8	8
6. Språkstöd till barn och ungdomar t.ex språkbud, språkläger	7	7
7. Språkstöd till vuxna t.ex studiecirklar, språkbud och föreläsningar	4	4
8. Inköp av böcker, tidsskrifter m.m på nationella minoritetsspråk till bibliotek	34	34
9. Inköp av böcker, tidsskrifter m.m om nationella minoriteter till bibliotek	36	36
10. Kulturella aktiviteter t.ex teater, film, dans, hantverk, mat m.m	21	21
11. Bidrag till nationella minoriteters föreningar/institutioner	22	22
12. Offentlig information på nationella minoritetsspråk t.ex skyltar, broschyrer m.m	4	4
13. Översatt material på nationella minoritetsspråk på kommunens hemsida	8	8
14. Inga insatser	11	11
15. Annat	14	14
Totalt	323	

I några kommuner har de nationella minoriteternas språk och kultur blivit synligare och kunskapen om de nationella minoriteternas kultur har ökat, liksom efterfrågan på fler aktiviteter. Ibland annat Lund, Järfälla, Ljusdal och Markaryd har efterfrågan på modersmålsundervisning ökat.

Inflytande

I 15 kommuner ges de nationella minoriteterna någon form av inflytande i frågor som berör dem. Samrådsformer som nämns är till exempel öppna dialogmöten, remissinstanser och referensgrupp med småbarnsföräldrar. I Lund, Malmö och Örnsköldsvik rapporteras ett ökande engagemang bland minoriteterna och kommunerna har formaliserade samråd med några av minoritetsgrupperna.

På vilka sätt ges nationella minoriteter möjligheter till inflytande i kommunen i frågor som berör dem i enlighet med 5 § i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk?		
1. Formaliserade samrådsmöten	8	8
2. Vikta platser för nationella minoriteter i befintliga brukarråd	0	0
3. Öppna dialogmöten	3	3
4. Interaktiv plattform på kommunens hemsida	0	0
5. Referensgrupper	2	2
6. Remissinstanser	3	3
7. På inga sätt	43	43
8. Annat	15	15
Totalt	74	

Drygt hälften av kommunerna uppger att de inte erbjuder de nationella minoriteterna någon form av inflytande i frågor som berör dem, utöver den service och de former för inflytande som erbjuds alla kommuninvånare.

Handlingsplan

Ett fåtal kommuner har någon form av handlingsplan, riktlinjer eller liknande för sitt arbete för att säkerställa de nationella minoriteternas rättigheter. Varberg har styrdokument som omfattar alla fem minoriteter, Staffanstorp har en handlingsplan för den romska minoriteten och i Härryda har man tagit fram en strategi för att säkerställa ett gott bemötande av finskspråkiga brukare inom vård och omsorg. Sex kommuner rapporterar att de påbörjat ett arbete med att utveckla handlingsplaner. I Malmö stad har en handlingsplan för nationella minoriteter varit ute på remiss under hösten 2012.

Länsstyrelsens och Sametingets slutsatser

Det är tydligt att flertalet kommuner utanför förvaltningsområdena inte fullt ut uppmärksammat sina skyldigheter när det gäller insatser för de nationella minoriteterna. De flesta kommuner redovisar språk- och kulturaktiviteter i olika grad och omfattning men endast hälften uppger att de erbjuder modersmålsundervisning i förskola och grundskola på några av de nationella minoritetsspråken. Hittills har endast ett fåtal kommuner utvecklat ett arbete för att ge de nationella minoriteterna inflytande och även när det gäller informationsinsatser återstår en hel del.

Återkommande förklaringar till att inte fler insatser genomförts är att kommunerna inte känner till kommunens nationella minoriteter, att det inte finns någon efterfrågan samt att kommunen inte uppmärksammat sina skyldigheter.

Positivt är att de kommuner som uppger att de påbörjat ett arbete med att uppmärksamma de nationella minoriteternas frågor rapporterar om ökat engagemang, ökad kunskap inom kommunen, ökad efterfrågan på information och modersmålsundervisning.

Den låga svarsfrekvensen från kommuner utanför förvaltningsområdena indikerar att många kommuner ännu inte uppmärksammat lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråks allmänna bestämmelser samt grundskyddet.

Den sammantagna bilden visar att det återstår ett omfattande informations- och utvecklingsarbete i kommunerna där flera aktörer bör involveras, bland annat myndigheter, Sveriges kommuner och landsting och det civila samhällets organisationer.

Landsting/regioner i förvaltningsområde för finska, samiska och meänkieli

Sammanlagt elva landsting och Västra Götalandsregionen har under 2012 ingått i något eller flera av förvaltningsområdena för finska, samiska och meänkieli. Norrbottens läns landsting kom med i förvaltningsområdet år 2000 och resterande har kommit med den 1 januari 2010 eller senare.

Samtliga landsting har besvarat det webbformulär som Länsstyrelsen och Sametinget sänt ut den 29 november 2012. Webbformuläret berör arbetet med nationella minoriteter med fokus på information, främjande och skydd av nationella minoriteters språk och kultur samt inflytande.

Landstingen och regionen har också lämnat en ekonomisk redogörelse för hur de har använt statsbidragen under 2012.

Information

Åtta av landstingen och regionen informerar på olika sätt om nationella minoriteters särskilda rättigheter. Många har information på hemsidan, i Vårdguiden eller informerar i särskilt framtagna broschyrer. Fortfarande finns det dock ett par landsting (Stockholm, Örebro samt Västerbottens län) som uppger att de inte informerar alls om de nationella minoriteternas särskilda rättigheter.

På vilka sätt ges information på nationella minoritetsspråk?		
1. På landstingets hemsida	11	11
2. I Vårdguiden/Landstingskatalogen	6	6
3. Genom skyltar	1	1
4. Informationsmaterial	9	9
5. 1177.se	8	8
6. Annat	4	4
Totalt	39	

Alla uppger att de har information på de nationella minoritetsspråken, sex av dessa har information på samtliga av språken och övriga ger information på ett eller några av språken.

Få uppger att de har kunnat se några effekter av informationsinsatserna. I de fall effekter har noterats handlar det om ökad efterfrågan från minoriteterna och större medvetenhet, både hos minoriteterna och hos landstingets aktörer.

Språk och kultur

Alla landsting och regionen uppger att de genomför någon form av aktiviteter för att främja och skydda de nationella minoriteternas kultur och språk. Många gör detta genom kulturaktiviteter såsom teater och film med mera. Flera ger också bidrag till kulturföreningar eller organisationsstöd. Ytterligare exempel på insatser är språkpaket till nyblivna föräldrar, barnböcker på finska i landstingets väntrum med mera.

På vilka sätt arbetar landstinget/regionen för att främja och skydda de nationella minoriteternas kultur i enlighet med lagens grundskydd §4?		
1. Kulturella aktiviteter, t.ex teater, dans, film, hantverk, m.m	9	9
2. Bidrag till nationella minoriteters föreningar/institutioner	7	7
3. De nationella minoriteterna omfattas av den regionala kulturplanen	9	9
4. På inga sätt	0	0
5. Annat	5	5
Totalt	30	

Trots insatser är det få som uppger att de ser några effekter av dessa. Endast fyra landsting, vilka samtliga tillhör det samiska förvaltningsområdet, uppger att de ser effekter och anger som exempel positiv feedback från samer, välbesökta kulturarrangemang och en större samverkan mellan minoriteterna.

Sju av landstingen har en handlingsplan, riktlinjer eller annan form av styrdokument för arbetet med de nationella minoriteterna. Det är dock oklart hur dessa följs upp. Stockholms läns landsting har till exempel antagit en handlingsplan redan 2010 som inte förefaller ha haft någon nämnvärd inverkan på arbetet med nationella minoriteter.

I åtta av landstingen och i regionen omfattas de nationella minoriteterna av de regionala kulturplanerna.

Inflytande och samråd

Alla utom Stockholm och Örebro, uppger att de har någon form av samråd. Formerna för samråden varierar liksom antalet nationella minoriteter som omfattas av samråden. Västra Götalandsregionen har formaliserade samråd med arvoderade deltagare från samtliga nationella minoriteter.

Kartläggning

Kartläggning av behov och resurser för de nationella minoriteterna haltar betänkligt i de flesta landsting. Det framgår för det mesta varken hur personalens språk- och kulturkompetens ser ut eller vilka behov de nationella minoriteterna har. Fem av landstingen uppger att de inte har kartlagt överhuvudtaget. De landsting som kartlägger gör detta via de nationella minoriteter som man samråder med. I Västra Götalandsregionen har man gjort en särskild satsning på att kartlägga romers behov.

Elva statliga myndigheter med särskilt uppdrag

Uppdrag

Under perioden februari 2010 till oktober 2012 har elva myndigheter haft regeringens uppdrag att följa upp, analysera och redovisa sina interna och externa insatser utifrån minoritetspolitikens tre delområden; Diskriminering och utsatthet, Inflytande och delaktighet och Språk och kulturell identitet. De myndigheter som omfattats av uppdraget är Diskrimineringsombudsmannen (DO), Högskoleverket, Lantmäteriet, Rikspolisstyrelsen, Socialstyrelsen, Skolverket, Statens folkhälsoinstitut, Statens kulturråd, Statens skolinspektion, Ungdomsstyrelsen och Valmyndigheten. Sista periodens redovisningar har lämnats den 15 oktober 2012 till Länsstyrelsen och Sametinget.

Sammanställning av insatser inom de minoritetspolitiska delområdena

Diskriminering och utsatthet

Under perioden har DO mottagit cirka 45 anmälningar från romer och ett fåtal från samer och tornedalingar. När det gäller anmälningar från romer har DO särskilt uppmärksammat anmälningar mot socialtjänsten. Inga ställningstaganden har ännu skett men DO planerar ett fortsatt fokus på romers anmälningar mot socialtjänsten. Under året har ingen dom rörande diskriminering av nationella minoriteter fallit. I två ärenden har romer nått förlikning. Ett ärende gällande diskriminering av samisktalande elever i Lycksele har inkommit till Skolinspektionen och Elevombudsmannen men överförts till DO för handläggning.

I Rikspolisstyrelsens rapport, som bygger på inkomna svar från andra polismyndigheter, redovisas att de nationella minoriteterna uppmärksammas inom ramen för myndighetens arbete med hatbrott och mäns våld mot kvinnor.

Skolverket har under 2012 reviderat de allmänna råden om arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. Socialstyrelsen uppger att allt arbete på myndigheten som rör nationella minoriteter syftar till att minska diskriminering och utsatthet och öka inflytande och delaktighet. Genom bidragsgivning har Ungdomsstyrelsen gett stöd till de nationella minoriteternas arbete för ökad tolerans. Bland annat beviljades Judiska Centralrådet och Romska Ungdomsförbundet projektbidrag till arbete för att motverka rasism och intolerans.

Flera myndigheter genomför kunskaps- och informationsinsatser om nationella minoriteter som bidrar till att motverka diskriminering och utsatthet. DO har genomfört rättighetsutbildningar samt fortsatt arbetet med att sprida rapporter om rättigheter. I Skolverkets lärarfortbildningar har frågor om de nationella minoriteterna i förskola och skola uppmärksammats särskilt. Allt fler myndigheter har publicerat material om de nationella minoriteternas olika frågor på sina webbplatser.

Språk och kulturell identitet

Statens Kulturråd har ett särskilt regeringsuppdrag samt medel för att främja de nationella minoriteternas språk och kultur. Insatser som stärker de nationella minoriteternas egna strukturer samt insatser som omfattar barn och unga är prioriterade i bidragsgivningen. En del mindre förändringar har gjorts inom stödet för planerad utgivning av litteratur i syfte att främja utgivningen av minoriteternas litteratur.

På eget initiativ har Kulturrådet bevakat regionernas arbete med att främja minoriteternas språk och kultur genom Kultursamverkansmodellen.

Med anledning av romernas 500-åriga närvaro i Sverige genomförde Kulturrådet 2012 en konferens om romsk kultur och historia.

I oktober 2011 överlämnade Högskoleverket rapporten ”Lärförsörjningen för de nationella minoriteterna - hur kan den tryggas” till regeringen.

I mars 2012 rapporterade Skolinspektionen resultatet av en kvalitetsgranskning av undervisning i modersmål och tvåspråkig undervisning som genomfördes 2011.

Till Skolinspektionen har tre ärenden inkommit gällande undervisning i samiska samt två anmälningar gällande undervisning i finska. Samtliga har lämnats vidare till huvudmannen.

På Skolverkets webbplats Tema Modersmål ger myndigheten ett utökat stöd för modersmålsverksamhet inom skola och förskola. Sista delarna i ett läromedelsutvecklingsarbete från 2010 redovisades under 2012. Skolverket har även deltagit i ett arbete för att ta fram förslag om samverkan mellan Norge och Sverige kring samisk undervisning.

På Socialstyrelsen pågår ett projekt som ska beskriva vilken äldreomsorg de samiska förvaltningskommunerna erbjuder och vilken uppfattning samer har om hur äldreomsorg på samiska kan och bör se ut.

Lantmäteriet genomför kontinuerligt granskningar av ortnamnen i minoritetsspråksområdena. Under perioden har cirka 3500 samiska ortnamn granskats. Lantmäteriet bistår även Trafikverket i deras arbete med platsmärken. 2012 var 190 orter märkta på samiska, 7 på finska och 7 på meänkieli. Genom arbetet sprids kunskap om minoriteternas ortnamn och om det immateriella kulturarvet i norra Sverige.

Inflytande och delaktighet

Flertalet myndigheter har haft samråd med representanter för de nationella minoriteterna. Rikspolisstyrelsen, Valmyndigheten och Högskoleverket har dock begränsade möjligheter att påverka verksamheten i de fall då den är organiserad i egna lokala eller regionala myndigheter.

För att underlätta minoriteternas deltagande samt erbjuda en mer samlad bild av de olika verksamhetsområdena har flera myndigheter samordnat sina samråd sedan 2011. Skolverket, Högskoleverket och Skolinspektionen har gemensamma samråd med respektive minoritetsgrupp och samordnar sig tidsmässigt och geografiskt med Länsstyrelsen och Sametinget. Specialpedagogiska myndigheten och Myndigheten för yrkeshögskolan har anslutit sig till dessa. På motsvarande sätt har Ungdomsstyrelsen och Kulturrådet samordnat sina samråd. Insatserna har varit uppskattade av minoritetsorganisationernas företrädare. Bland annat Skolverket rapporterar om ett ökat engagemang från de nationella minoriteterna i utvecklandet av nya möjligheter för undervisning i minoriteternas språk och kultur.

Allt fler myndigheter tillsätter dialoggrupper och referensgrupper inför planering, genomförande och uppföljning av insatser som utgår från särskilda regeringsuppdrag. Exempel på detta är Socialstyrelsens uppdrag ”Äldreomsorg på samiska” och Skolverkets olika uppdrag om romers inkludering.

Genom Ungdomsstyrelsens bidragsgivning har tre ungdomsförbund och tre kvinnoorganisationer från de nationella minoriteterna beviljats organisationsstöd för sin organisering. Ungdomsstyrelsen har även beviljat bidrag till en plattform för de nationella minoriteternas ungdomsförbund för kunskaps- och erfarenhetsutbyte samt olika projektstöd som indirekt kan ge ökad egenmakt.

Interna insatser

De flesta myndigheter har genomfört interna utbildningsinsatser och påbörjat ett arbete med att föra in de minoritetspolitiska målen i sina mångfaldsplaner och andra policy- och strategidokument. Ungdomsstyrelsen har medvetet strävat efter att föra in minoritetsfrågorna i den ordinarie verksamheten och DO har tagit fram en plan för ett särskilt utvecklingsarbete för de nationella minoriteterna. En stor utmaning är fortfarande att säkerställa kunskapen om de nationella minoriteterna och deras rättigheter inom myndigheterna och att i större utsträckning än hittills integrera detta i myndigheternas olika verksamhetsdelar.

Två myndighetsnätverk har bildats; ett för utbildningsmyndigheter och ett för Ungdomsstyrelsen, DO, Socialstyrelsen, Folkhälsoinstitutet och Kulturrådet. Syftet är att, utifrån det minoritetspolitiska målet, utbyta erfarenheter samt identifiera gemensamma utvecklingsområden.

Myndigheternas synpunkter

Skolinspektionen, Högskoleverket med flera myndigheters rapporter visar att det finns fortsatt stora brister inom modersmålsundervisningen för de nationella minoriteterna och att omfattande insatser krävs. Exempel på insatser som krävs är åtgärder för att tillgodose behovet av lärare, att komma tillrätta med modersmålets marginalisering och åtgärder för att höja statusen för nationella minoritetsspråk. En omvärdering av kravet på grundläggande kunskaper i nationella minoritetsspråk är nödvändig för att behovet av modersmålsundervisning ska kunna tillgodoses. Flera myndigheter påpekar även behov av fortsatta satsningar på litteratur och läromedel på alla minoritetsspråken.

När det gäller modersmålsundervisningen för de nationella minoriteterna visar Skolinspektionens rapporteringar att det behövs ytterligare informationsinsatser om de nationella minoriteterna och deras rättigheter inom förskola och skola.

Kulturrådet bedömer – efter dialog med regionerna – att frågorna om nationella minoriteter hamnat på dagordningen för den regionala kulturpolitiken.

Länsstyrelsen och Sametingets slutsatser

Det regeringsuppdrag som de elva myndigheterna haft har varit värdefullt och inneburit att de nationella minoriteternas rättigheter i större utsträckning lyfts fram av de berörda myndigheterna. Redovisningarna visar dock att det i flera fall tar tid för myndigheterna att genomföra de förändringar som krävs för att förverkliga intentionerna med det minoritetspolitiska målet. Uppdraget till myndigheterna bör därför förlängas för att uppnå ytterligare effekt, vilket även framhållits från flera myndigheter.

Myndigheternas prioritering av insatser som syftar till att förverkliga minoriteternas rättigheter är fortfarande beroende av direkta regeringsuppdrag med avseende på nationella minoriteter. Även denna synpunkt har framhållits från flera myndigheter.

Flertalet myndigheter har haft samråd med företrädare och sakkunniga för de nationella minoriteterna och beskriver dessa som värdefulla för både det interna och det externa utvecklingsarbetet. Fortfarande har dock många samråd enbart karaktären av informationsmöten, formerna behöver därför vidareutvecklas och struktureras.

Det är angeläget att Kulturrådet fortsätter att bevaka regionernas arbete med Kultursamverkanmodellen.

Institutet för språk och folkminnen

Uppdrag

Institutet för språk och folkminnen ska, i en rapport till Länsstyrelsen, redovisa hur medlen från anslag 7:1 *Åtgärder för nationella minoriteter* använts för att bedriva språkvårdande verksamhet för de nationella minoritetsspråken samt revitaliseringsinsatser i enlighet med förordningen (2012:21). Institutet ska också redovisa hur de arbetat med att sprida kunskap och goda exempel på språkvårdande insatser och revitaliseringsinsatser för romani chib bland romer.

Språkvård för nationella minoritetsspråk

Anslagspost 6 på 1000 000 kronor har använts för att bygga upp, bedriva och utveckla språkvårdande verksamhet för minoritetsspråken. 51 procent av medlen har använts till insatser för romani chib, 25 procent till insatser för meänkieli, 17 procent till insatser för finska och 7 procent till insatser för jiddisch. Anslaget har bland annat använts till språkvårdare i finska och romani chib, språkvårdsseminarium, inköp av språkvetenskaplig litteratur och möten med referensgrupper. Medel har även använts till en undersökning av behovet av språkvårdande insatser på jiddisch samt utarbetande av en storordbok i meänkieli. Ett minoritetsspråkspris har inrättats.

Språkvård och revitalisering av romani chib

Institutet har uppdragit åt Södertörns högskola att undersöka hur Språkrådet arbetat med att sprida kunskap och goda exempel på insatser för romani chib till romer. Studien visar att utgångsläget för att bygga upp språkvårdande verksamhet i romani chib är mycket sammansatt och att det finns stora behov och förväntningar. Forskningsfältet Romani Studies är mycket begränsat i Sverige. Språkrådets verksamhet bedrivs främst av två språkvårdare i romani chib som arbetar med att bygga upp och utveckla språkvården. Språkvårdarna har bland annat utvecklat minigrammatik, skolegrammatik, ordlistor och språkvårdskonferenser. Ett flertal revitaliseringsprojekt har genomförts.

Språkrevitalisering av nationella minoritetsspråk

Under 2012 har Institutet fördelat 3 500 000 kronor i bidrag till revitaliseringsprojekt inom samtliga fem nationella minoritetsspråk. Totalt inkom 80 behöriga ansökningar varav 33 beviljades stöd. Vid fördelningen

av bidrag har projekt som riktas till barn och ungdomar samt läsfrämjande projekt prioriterats särskilt. Även projekt med inriktning på språket som kulturbärare och språköverföring mellan generationer har främjats.

De beviljade projektmedel 2012 fördelades enligt följande:

- 10 projekt för samiska beviljades sammanlagt 971 000 kronor (28 %)
- 5 projekt för meänkieli beviljades sammanlagt 799 000 kronor (23 %)
- 10 projekt för finska beviljades sammanlagt 627 000 kronor (18 %)
- 3 projekt för jiddisch beviljades sammanlagt 515 000 kronor (15 %)
- 4 projekt för romska beviljades sammanlagt 538 000 kronor (15 %)
- 1 flerspråkigt projekt beviljades 50 000 kronor (1 %)

Institutets slutsatser

Studien från Södertörns högskola visar att Språkrådets språkvårdande insatser för romani chib har varit omfattande. Arbetet bedöms som värdefullt både nationellt och internationellt. Situationen för språket är mycket komplex och bristen på språkforskning, litteratur, läromedel mm på romani chib visar att det finns stora behov av fortsatta insatser inom området.

Det var tredje året som projektbidrag för revitalisering av de nationella minoritetsspråken fördelades. 2012 fick Institutet in färre ansökningar än tidigare, totalt 80 behöriga ansökningar jämfört med 2011 då 122 behöriga ansökningar inkom. Samtliga minoritetsspråk fanns med bland de projekt som beviljades.

Avsikten med de genomförda projekten har ytterst varit att förhindra språkdöd och på sikt vända utvecklingen samt uppmuntra den vuxna generationen att överföra språken till barn och ungdomar. Många projektarrangörer har strävat efter hållbarhet och generationsöverskridande effekter. Som helhet har arrangörer och deltagare varit nöjda och intresset för fortsatta språkprojekt är stort.

Institutet uppmärksammar att det är stor brist på barn- och ungdomslitteratur på de nationella minoritetsspråken och särskilt på romani chib och sydsamiska.

Sameskolstyrelsen

Uppdrag

Sameskolstyrelsen, ska i en rapport till Sametinget, redovisa hur medlen från anslag 7:1 Åtgärder för nationella minoriteter använts för utökning av tillgången på integrerad samisk undervisning i grundskolan enligt 12 kap. 13–14 § skolförordningen (2001:185).

Ekonomisk redovisning

Sameskolstyrelsen disponerar 1 000 000 kronor för uppdraget. Av anslaget har 964 878 kronor förbrukats. Enligt den ekonomiska redovisningen har 240 191 kronor använts till kanslikostnader och resterande 724 687 kronor har bekostat undervisningen i fyra kommuner.

Från myndighetens ramanslag har det dessutom fördelats 2 200 000 kronor till integrerad samisk undervisning. Det innebär att myndigheten disponerat totalt 3 200 000 kronor. Totalt förbrukat medel som disponerats för samiskt integrerad undervisning visar att budgeten överskridits med närmare 200 000 kronor, vilket belastar ramanslaget.

Insatser

Sameskolstyrelsen har avtal med tio kommuner om integrerad samisk undervisning. Samtliga ingår i förvaltningsområdet för samiska. Tre av dem har tillhört förvaltningsområdet sedan år 2000. En av kommunerna har använt fjärrundervisning för den integrerade samiska undervisningen. Sameskolstyrelsen har gett ekonomiskt stöd till detta. Därutöver har en ökning av bidraget getts för inköp av läromedel och slöjdmaterial. Under året har de haft kontakter och besökt kommuner som de inte har avtal med för att informera om den integrerade samiska undervisningen, till exempel Stockholm. Vidare har information om samisk utbildning getts till skolledare och föräldrar.

Sameskolstyrelsen har beslutat att med anslaget bekosta integrerad samisk undervisning i samiska och sameslöjd men även i samhälls- och naturorienterande ämnen samt hemkunskap.

Målet är att utöka antalet kommuner som erbjuder integrerad samisk undervisning. Det finns ett behov att förstärka kanslifunktionen med en projektledare för utvecklingen av den samiskt integrerade undervisningen. Detta innebär ett ökat behov av ekonomiska resurser.

Integrerad samisk undervisning omfattar samtliga årskurser i grundskolan och är ett viktigt komplement till sameskolan. De elever som inte har möjlighet att välja sameskola kan härigenom få undervisning med samiska inslag och undervisning i samiska utöver den undervisning som anordnas som modersmålsundervisning i samiska. Den integrerade samiska undervisningen i årskurserna 7–9 blir också en naturlig fortsättning för elever som gått i sameskolan till årskurs 6.

Sametingets slutsatser

Det är Sametingets bedömning att Sameskolstyrelsen under 2013 gör aktiva insatser för att utöka den integrerade samiska undervisningen i kommuner som tillhör det samiska förvaltningsområdet och som ännu inte omfattas av undervisningsformen. Merparten av anslaget bör omfatta kostnader för undervisning som kommer flertalet elever tillgodo. Det innebär att Sameskolstyrelsen behöver ökat anslag för utökning av den integrerade samiska undervisningen.

Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget

Uppdrag

Länsstyrelsen och Sametinget ska i samråd redovisa vilka stödande, samordnande och kunskapshöjande insatser som gjorts och behovet av ytterligare insatser. Länsstyrelsen och Sametinget har under året haft regelbundna arbetsmöten för att planera och analysera det gemensamma uppdraget.

Under 2012 tillkom sammanlagt nio kommuner och två landsting i förvaltningsområdena för finska respektive samiska. Myndigheterna har besökt fler av kommunerna och erbjudit information till politiker, tjänstemän och minoriteterna. Särskilda utbildningsdagar har genomförts för nya samordnare i kommunerna och landstingen.

För att öka kunskapen, i de kommuner som inte tillhör ett förvaltningsområde, om det grundskydd för alla nationella minoriteter som lagen föreskriver, har ett antal länsvisa utbildningsseminarier genomförts i samarbete med respektive länsstyrelser. Detta arbete påbörjades 2011 och under 2012 har kommuner i tio län samt region Skåne och förvaltningarna från Stockholm stad erbjudits utbildning.

Länsstyrelsen och Sametinget har medverkat i ett flertal seminarier, konferenser och andra utbildningstillfällen om den nationella minoritetspolitiken. Myndigheterna deltog även vid Mänskliga Rättighetsdagarna i Göteborg.

I syfte att förbättra uppföljningen och stödet till kommuner och landsting i förvaltningsområdena har samtliga kontaktpersoner bjudits in under våren och hösten för dialog kring resultat av arbetet och synpunkter inför kommande uppföljning.

Länsstyrelsen och Sametinget har också skickat ett informationsbrev till samtliga kommuner utanför förvaltningsområdena och efterfrågat kontaktpersoner bland annat i syfte att kunna adressera det årliga webbformuläret direkt till dessa personer. 182 kommuner har besvarat uppmaningen.

Grundläggande förutsättning för den nationella minoritetspolitiken är samråd mellan företrädare för de nationella minoriteterna och berörda myndigheter på statlig, regional och lokal nivå. I syfte att utveckla kunskapen inom området har Länsstyrelsen och Sametinget under 2012 genomfört en nationell konferens om olika perspektiv på samråd och inflytande. En konferensdokumentation har spritts och resultatet kommer även att presenteras i en inspirationskrift 2013. Sametinget och

Länsstyrelsen har också under året tillsammans genomfört ett samrådsmöte med företrädare för samtliga nationella minoriteter.

Länsstyrelsen och Sametinget har ingått i Skolinspektionens referensgrupp för kvalitetsgranskning av kommunernas modersmålsundervisning och tvåspråkig undervisning. Myndigheterna har även deltagit i möte med Skolverket där revideringen av de allmänna råden för förskolan diskuterades. Syftet var att söka möjlighet att tolka lagens 17 § om förskoleverksamhet "helt eller delvis" på finska, meänkieli respektive samiska. Skolverkets allmänna råd är rekommendationer till stöd för hur författningarna om bland annat förskola kan tillämpas. Myndigheterna har även varit remissinstans angående allmänna råd med kommentarer för pedagogisk omsorg. Därutöver har nätverksträffar med utbildningsmyndigheter ägt rum.

Under våren inbjöds myndighetscheferna för de elva statliga myndigheterna som fått det särskilda treåriga uppdraget till ett möte för informationsutbyte och diskussion om fortsatt samarbete.

Utöver organiserade aktiviteter har Länsstyrelsen och Sametinget svarat för omfattande stöd och information via telefon och e-post.

Länsstyrelsen och Sametinget har under året fortsatt att vidareutveckla uppföljningssystemet och sett över webbformuläret, mallar för ekonomisk redovisning, förordningar och instruktioner. Genom ändring i förordningen (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk får statsbidraget från och med bidragsåret 2013 sättas ned om kommunen inte förbrukat hela bidragsbeloppet för närmast föregående bidragsår. Länsstyrelsen har fastställt en föreskrift med stöd av 13 § i förordningen (2009:1299) om verkställighet.

Under året har Länsstyrelsen och Sametinget fortsatt att producera informationsmaterial. Ett häfte som omfattar lagen inklusive författningskommentarer liksom en folder i fickformat innehållande lagen har tagits fram. Fickfoldern har distribuerats brett till alla som arbetar med minoritetsfrågor hos kommuner, landsting, myndigheter och minoritetsorganisationer. Lagen i fickformat och en tidigare producerad treviksfolder om lagens grundskydd har översatts till flera nationella minoritetsspråk och varieteter.

Efterfrågan på informationsmaterial har varit stort och därför har tidigare års informationsmaterial tryckts i nyupplaga.

För att öka kunskapen om de nationella minoriteterna också hos allmänheten har en tidningsbilaga producerats. Tidningsbilagan distribuerades till en miljon hushåll via Dagens Nyheter. Bilagan följde också med ett nummer av Dagens Samhälle.

I syfte att sprida aktualiteter om minoritetspolitiken publiceras ett digitalt nyhetsbrev. Nyhetsbrevet utkommer fyra gånger om året. Nyhetsbrevet har idag över 300 registrerade prenumeranter.

För att särskilt informera beslutsfattare inom offentlig verksamhet om lagens grundskydd publicerades en helsidesannons i Dagens Samhälle. Andra annonsinsatser har också gjorts för att informera om minoritetspolitiken samt Länsstyrelsens och Sametingets uppdrag.

Förutom den årliga gemensamma rapporten till Arbetsmarknadsdepartementet, har också för andra året i rad en populärversion tagits fram. Populärversionerna är uppskattade och välspredda.

Allt informationsmaterial som producerats finns på hemsidan minoritet.se

Verksamhetsmedel

Till samordning, kunskapshöjande insatser, informations- och utbildningsinsatser disponeras enligt anslagspost 3 i regleringsbrevet 1 450 000 kronor. Under året har 1 176 409 kronor använts för ändamålet. Anledningen till att inte alla medel förbrukats är att tjänstledigheter medfört att en del planerade insatser inte hunnit beslutas.

Länsstyrelsens och Sametingets slutsatser

Tillkomsten av nya kommuner och landsting i förvaltningsområdena ökar behovet och efterfrågan av insatser av stödjande, samordnande och kunskapshöjande insatser. Redovisningarna från kommuner som inte tillhör ett förvaltningsområde visar att lagens bestämmelser om grundskyddet endast i ringa utsträckning hanteras av dessa. Insatser för att lyfta fram grundskyddet för samtliga fem nationella minoriteterna inom och utanför förvaltningsområdena måste stärkas. Länsstyrelsen och Sametinget bedömer att behovet av resurser motsvarande minst 2012 års bidrag för insatser av stödjande, samordnande och kunskapshöjande insatser kommer att behövas 2014.

Statsbidrag till kommuner och landsting

Uppdrag

Länsstyrelsen och Sametinget ska fördela statsbidrag enligt förordning (2009:1299) till kommuner och landsting/regioner som ingår i förvaltningsområdena för samiska, meänkieli och finska. Länsstyrelsen svarar särskilt för förvaltningsområdena för finska och meänkieli och Sametinget för det samiska förvaltningsområdet.

Länsstyrelsen ska i samråd med Sametinget redovisa hur medel från anslaget 7:1 *Åtgärder för nationella minoriteter*, har använts och bedöma det fortsatta behovet av medel. I redogörelsen nedan redovisas anslagsposterna 3 och 13 som avser bidrag till kommuner och landsting i förvaltningsområdena.

Kommuner

Länsstyrelsen fördelade under året 40 610 000 kronor i statsbidrag till 37 kommuner och Sametinget fördelade 15 690 000 kronor i statsbidrag till 19 kommuner. Totalt fördelades 56 300 000 kronor till 56 kommuner som ingår i förvaltningsområdena.

Merparten, 73 procent, av kommunerna har förbrukat hela statsbidraget för 2012. Två kommuner har förbrukat mindre än 50 procent av statsbidraget, varav en är ny i förvaltningsområdet. Ingen av de nio kommunerna som kom med i förvaltningsområdena 2012 har förbrukat hela statsbidraget.

Kommunerna har använt statsbidraget framförallt till personalkostnader för samordning och till språk- och kulturinsatser. En mindre del har gått till förskoleverksamhet och äldreomsorg.

Landsting/regioner

Länsstyrelsen fördelade under året 2 000 000 kronor i statsbidrag till sju landsting och en region och Sametinget fördelade 1 000 000 kronor i statsbidrag till fyra landsting. Totalt fördelades 3 000 000 kronor till elva landsting och en region som ingår i förvaltningsområdena.

Ett landsting och en region har förbrukat hela statsbidraget för 2012.

Landstingen/regionen har använt statsbidraget framförallt till språk- och kulturinsatser och till informationsinsatser.

Örebro, som kom med 2012, har inte förbrukat något av statsbidraget.

Redovisning

I samband med utbetalningen informerades kommuner och landstingen/regionen om formerna för redovisning. Kompletterande anvisningar skickades ut under våren. Kommuner och landsting/region har vid halvårsskiftet lämnat en redovisning av utfallet av användningen av statsbidraget den 30 juni 2012.

Överföring av statsbidrag till 2013

Enligt förordning (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritets-språk får statsbidraget sättas ner om en kommun inte har förbrukat hela beloppet för närmast föregående bidragsår. Bestämmelsen om nedsättning enligt förordningens § 10 a, börjar gälla första gången för statsbidrag som betalas ut för bidragsåret 2013. Statsbidraget ska dock inte sättas ner om en kommun ansökt om att medel ska få användas för kommande år och ansökan beviljas. Länsstyrelsen har fastställt en föreskrift med stöd av § 13 i

förordningen (2009:1299) om verkställighet. Utgångspunkten är att statsbidraget ska användas under innevarande år och ansökningar om överföring av statsbidrag har behandlas restriktivt. Sista datum för ansökan om överföring av statsbidrag var den 1 november 2012.

I förvaltningsområdet för meänkieli och finska ansökte nio kommuner om överföring av statsbidraget från 2012 till 2013 på totalt 2 401 351 kronor. sex kommuner beviljades överföring med 2 035 351 kronor.

I förvaltningsområdet för samiska ansökte sex kommuner om överföring av statsbidraget från 2012 till 2013 på totalt 1 445 000 kronor. En kommun beviljades överföring med 390 000 kronor. Kommunens ekonomiska redovisning av förbrukningen av statsbidraget 2012 visar att de förbrukat mer än det beviljade beloppet. Faktiskt överföringsbelopp blir 208 038 kronor.

Totalt beviljades sju kommuner överföring av statsbidraget på 2 243 389 kronor.

Länsstyrelsen i Stockholms län

Statsbidrag till nationella minoriteter

Statsbidraget till organisationer som företräder nationella minoriteter regleras i förordning (2005:765) om statsbidrag för nationella minoriteter. Förordningen gäller inte i fråga om organisationer som företräder den samiska minoriteten.

Enligt förordningen är syftet med bidraget att stödja och underlätta verksamheten för organisationer som företräder sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar. För verksamhetsåret 2012 uppgick statsbidraget till 4 600 000 kronor. Fjorton organisationer ansökte.

Regler och rutiner

Sista datum för ansökan om statsbidrag för 2012 års verksamhet var den 1 oktober 2011.

Länsstyrelsen har tillsatt ett stöd för rådgivning till organisationerna i deras arbete med ansökan. Stödet erbjöds från den 15 augusti 2011 fram till ansökningsperiodens slut den 1 oktober 2011.

Fördelning av statsbidrag

Statsbidragets fördelningsnyckel är enligt förordningen tvådelad – en fast och en rörlig del. För 2012 var den fasta delen 700 000 kronor per nationell minoritet och den rörliga delen beräknad efter totalt antal lokalföreningar.

Tio organisationer beviljades statsbidrag för 2012 års verksamhet:

- Centraförbundet Roma International beviljades 279 130 kronor
- International Romani Union Norden beviljades 253 043 kronor
- Judiska Församlingarnas i Sverige Centralråd beviljades 436 957 kronor
- Riksförbundet Romer i Europa beviljades 270 435 kronor
- Roma Institutet beviljades 279 130 kronor
- Romano Pasos Research Centre beviljades 192 174 kronor
- Svenska Tornedalingars Riksförbund beviljades 734 783 kronor
- Sverigefinländarnas delegation beviljades 350 000 kronor
- Sverigefinska Riksförbundet beviljades 1 419 565 kronor
- Sveriges Jiddischförbund beviljades 384 783 kronor

Stödjande insatser

Inför arbetet med 2013 års statsbidrag erbjuder Länsstyrelsen fortsatt en konsult avseende stöd och rådgivning till organisationerna i deras arbete med ansökan.

Under hösten 2011 och våren 2012 erbjöds organisationerna utbildning av en extern aktör i föreningskunskap. Utifrån de behov som framkom från riksorganisationerna innehöll utbildningarna bland annat kunskaper i styrelsearbete, ekonomisk redovisning, revisionsberättelse, verksamhetsberättelse och jämställdhetsarbete.

Övrigt

Länsstyrelsen har löpande samråd med representanter för sverigefinnar, judar, romer och tornedalingar. I samråden har det framkommit önskemål om att regeringen ser över förordningen som reglerar statsbidraget till nationella minoriteter. Önskan om en översyn beror på att det inte finns några övergångsregler när en organisation blir av med en stor del av tidigare utbetalt bidrag då fler organisationer ska dela på statsbidraget. Det finns också önskemål om att statsbidraget ökar eftersom organisationerna har fått ökande kostnader för samråd med allt fler kommuner och myndigheter.

Fördelning av bidrag för samråd och dialog

Länsstyrelsen ska fördela bidrag till Sverigefinländarnas delegation samt till Svenska tornedalingarnas riksförbund i syfte att stärka deras möjlighet till samråd och dialog med kommunerna i förvaltningsområdena. Länsstyrelsen har under året betalat ut 400 000 kronor vardera till Sverigefinländarnas delegation och Svenska Tornedalingars Riksförbund-Tornionlaaksolaiset, STR-T.

Förstärkt uppföljning av minoritetspolitiken

Länsstyrelsen har i september 2012 fått ett regeringsuppdrag och bidrag på 517 000 kronor för att förstärka uppföljningen av minoritetspolitiken. Avsikten är att utveckla ett system för uppföljningen så att effekterna av det minoritetspolitiska målet och dess delområden tydligare ska kunna mätas och följas.

I uppdraget ingår att anlita en extern aktör som är specialiserad på uppföljning och utvärdering. I genomförandet ska hänsyn tas till Arbetsmarknadsdepartementets behov av underlag. I uppdraget ingår även att utveckla den årliga uppföljningsrapporten och att på försök framställa en populärversion.

Länsstyrelsen har i oktober 2012 rekviderat medlen från Kammarkollegiet i avsikt att göra en upphandling av extern aktör under våren 2013.

Särskilda uppdrag avseende den romska minoriteten

Länsstyrelsen har under tiden 1 januari 2010 till och med 30 juni 2012 haft ett tillfälligt uppdrag att stödja de kommuner som bedriver ett utvecklingsarbete avseende den romska minoriteten, samt förmedla kontakter mellan romer och myndigheter (A2009/2285/DISK och A2010/2210/DISK). Uppdraget har avslutats den sista juni 2012.

Den 29 mars 2012 fick Länsstyrelsen i uppdrag att ansvara för att samordna uppföljningen av en samordnad och långsiktig strategi för romsk inkludering 2012 – 2032 (A2012/1193/DISK).

Som ett första steg i uppföljningen fick Länsstyrelsen i uppdrag att ta fram ett underlag för hur nulägesbeskrivningar ska genomföras. Beskrivningarna ska användas i de fem pilotkommuner som regeringen beslutat ge extra medel under en fyraårsperiod avseende metodutveckling för romers inkludering. Detta uppdrag har rapporterats till Arbetsmarknadsdepartementet den 1 september 2012.

Länsstyrelsen fick också i uppdrag att under våren 2012 förbereda skapandet av och senast den 1 juli etablera ett kommunalt nätverk för erfarenhetsutbyte mellan de fem kommuner som ingår i pilotverksamheten samt andra kommuner som är intresserade av utvecklingsarbete för romers inkludering. Detta uppdrag har rapporterats till Arbetsmarknadsdepartementet den 6 november 2012.

Det fortsatta arbetet med att samordna uppföljningen av den långsiktiga strategin för romers inkludering kommer fortsättningsvis att rapporteras i särskild ordning enligt villkor för anslag 7:2 årligen den 15 april 2013 – 2015.

Samråd

Länsstyrelsen och Sametinget har under verksamhetsåret genomfört ett gemensamt och flera separata samråd med de nationella minoriteternas organisationer. Länsstyrelsen har även, vid behov, haft enskilda samtal och träffar med olika minoritetsorganisationer.

Gemensamt samråd

På årets gemensamma samrådsmöte diskuterades utvecklingen av det minoritetspolitiska arbetet i landet. Flera påpekade behovet av mer uppföljning och fler kunskapshöjande insatser i kommunerna både i och utanför förvaltningsområdena. Organisationerna uppmärksammade också att bestämmelserna i skollagen om grundläggande kunskaper försvårar möjligheterna för skolelever att få modersmålsundervisning på minoritetsspråken. För att komma till rätta med detta krävs en översyn av skollagen. Önskemål framkom även om att skolmyndigheterna ska ta fram informationsbroschyrer om nationella minoriteters rättigheter i skolan samt att utbildningsmyndigheterna ska bjudas in till kommande samrådsmöten. I och med införandet av Kultursamverkansmodellen uppmärksammades vikten av att regionerna involverar de nationella minoriteterna i arbetet med de regionala kulturplanerna.

Några organisationer framförde att organisationsbidragen inte räcker till för att – utöver att bedriva verksamhet – även täcka kostnaderna för alla samråd som organisationerna förväntas delta i. Detta har fått till följd att några av organisationerna avstår från att delta i vissa samråd.

Samråd med respektive minoritet

På samråden med de romska riksorganisationerna har strategin för romers inkludering uppmärksammats särskilt under året. Organisationerna har framfört att de vill delta i Länsstyrelsens möten med pilotkommunerna och även bjudas in till pilotkommunernas lokala arbete inom strategin. De vill även bli mer delaktiga i förankringsarbetet med strategin. I det uppföljningsarbete som planeras påpekas att det redan gjorts många undersökningar bland romerna och att fokus nu behöver ligga på hur myndigheterna arbetar med frågorna.

De romska riksorganisationerna har betonat vikten av att alla kommuner måste arbeta mer för att motverka främlingsfientlighet och diskriminering mot romer. Det är också viktigt att det finns romsk kompetens i kommuners och myndigheters arbete med romer, särskilt när det gäller språk- och kulturfrågor. När det gäller texter och översättningar på romani chib efterfrågas mer granskning av texterna samt andra villkor för översättarna eftersom det är mer tidskrävande att översätta till ett språk som inte är standardiserat.

I samråd med Sverigefinländarnas delegation och Sverigefinska Riksförbundet har organisationerna framfört önskemål om en systematisk insamling av uppgifter och synpunkter från minoriteterna om genomförandet av minoritetslagen. Organisationerna uppfattar att uppgifter som kommunerna lämnar om genomförandet av lagen om nationella minoriteter inte alltid stämmer med verkligheten. Sverigefinska Riksförbundet har samlat in synpunkter genom en enkät där medlemsföreningarna bland annat har fått svara på hur samråd enligt lagen om nationella minoriteter fungerar samt om äldrevård. Länsstyrelsen har tagit del av dessa uppgifter.

Frågan om fortbildning/utbildning av personal till finskspråkig äldreomsorg har också diskuterats. Det har konstaterats att det skulle behövas aktuella statistiska uppgifter och prognoser från SCB rörande antalet äldre sverigefinnar för att få kommunerna att förstå att de behöver ”rusta sig” för de kommande behoven. Organisationerna har framfört önskemål om att Länsstyrelsen ska vara behjälplig med att få fram sådana prognoser och även undersöka kommunernas önskemål om koordinerade och samordnade utbildningsinsatser/kompetenshöjande insatser.

Sverigefinländarnas delegation har under året planerat för regionala träffar för sverigefinnar rörande samråd. Syftet med träffarna är att öka kunskaperna på fältet och sprida goda exempel på samrådsmodeller. Träffarna kommer att genomföras under 2013.

Svenska Tornedalingars Riksförbund-Tornionlaaksolaiset har framfört att föreningen har svårigheter att få statsbidragen att räcka till för både organisationsutveckling och resekostnader för samråden med myndigheter och andra minoriteter. Revitalisering av meänkieli har lyfts som en av de viktigaste frågorna. De till synes godtyckliga bedömningsgrunderna kring modersmålsundervisningen bekymrar organisationen och det finns ett akut behov av ett tornedalskt kultur- och språkcentrum likt Samiskt språkcentrum.

Länsstyrelsen har under 2012 haft ett samråd med Judiska Centralrådet och Sveriges Jiddischförbund. Av största vikt för båda riksorganisationerna är frågor som rör säkerhet i samband med olika judiska aktiviteter och de höga kostnader som är förknippade med detta. Organisationerna menar dessutom att otryggheten som många judar upplever kan medföra att barn och unga hindras från att utveckla sin kulturella identitet.

En annan återkommande fråga är de höga begravningskostnader som drabbar de judiska församlingarna eftersom de själva hanterar begravningsplatser för sina medlemmar. Enligt judisk tro kan inte en begravningsplats vara tidsbegränsad och de kommunala kyrkogårdarna kan inte garantera en sådan hantering. Församlingarna måste därför ha privata begravningsplatser och stå för alla kostnader själva. Det innebär dubbla kostnader för judar som dessutom måste betala den obligatoriska skatt som svenska kyrkan disponerar för gravsättning trots att de inte erhåller någon service.

Sveriges Jiddischförbund har i samrådet påpekat att Kulturdepartementets tilldelning av ekonomiskt stöd till de etablerade judiska institutionerna missgynnar de små och fria judiska institutionerna. Centralrådet har tagit upp att det finns behov av koordination av existerande judiska arkiv och möjlighet att samordna enskildas arkiv.

Verksamhetsmedel

Under 2012 har Länsstyrelsen haft medel motsvarande 3 300 000 kronor för administration av verksamheten och av dessa har 2 873 897 kronor förbrukats. Anledningen till att alla medel inte förbrukats är att beräknade personalkostnader blev lägre än kalkylerat på grund av tjänstledigheter. Det är dock Länsstyrelsens bedömning att anslaget kommer att förbrukas fullt ut under 2013.

Sametinget

Samiskt Språkcentrum

Uppdrag

Sametinget ska driva samiska språkcentrum, som ska tillgodose samers – både unga och äldres – behov av att återta sitt eget språk. Språkcentrum ska aktivt främja och stimulera ökad användning av samiska i samhället, bistå med sakkunskap, utveckla metoder, för att stärka enskildas förutsättningar att bruka och återta det samiska språket, vid särskilda behov stödja enskildas studier i samiska samt sprida kunskap om revitalisering. Insatser som riktar sig till barn och ungdomar ska prioriteras särskilt.

Språkcentrums arbete ska utgå från samernas behov av revitaliseringsinsatser och myndigheten ska samarbeta med andra samiska institutioner och organisationer för att samordna, komplettera och effektivisera arbetet med att revitalisera det samiska språket. Nya metoder som utarbetas ska dokumenteras och kunskap om dessa ska spridas.

Sametingets ska redovisa på vilka sätt uppdraget genomförts, hur medel från anslaget 7:1 använts, samt lämna en lägesrapport om situationen för det samiska språket.

Metodutveckling

Fokus har legat på metodutveckling för revitaliseringsarbete i definierade målgrupper och hur man kan arbeta med förändringar av attityder bland såväl unga som äldre.

Samiskt språkcentrum startade under 2011 mentorsprogram *Bihkedäjja* i samarbete med Umeå universitet. Under 2012 utbildades 12 mentorer och två gemensamma träffar mellan mentorer och adepter genomfördes.

Erfarenheterna visar att det tar längre tid än beräknat för äldre modersmåls- talare att fungera som mentorer. En följd av projektet är att mentorerna används som språkresurser i andra sammanhang.

Metodutvecklingsprojektet Språkspärr, som påbörjades 2011 har avslutats och omfattade tio sammankomster. Resultaten är goda då passiva språk- brukare har övergått till att aktivt tala sydsamiska. Projektet redovisas i sin helhet i den särskilda lägesrapporten "*Samiska språk i Sverige 2012*".

Samarbetsprojekt

Ett prioriterat arbete har varit att initiera lokala och regionala mötesplatser för ungdomar. Många kommuner och regioner har inte prioriterat den målgruppen inom samrådsarbetet och reformarbetet. Utifrån Språkcentrums ungdomsarbete har det sammanställts en strategi som vägledning för arbetet med ungdomar. Sáminuorra och Sametingets ungdomsråd har varit representerade i detta arbete.

Samiskt språkcentrum har inlett samtal med Sameskolstyrelsen och Samernas utbildningscentrum om samarbetsprojekt för att stärka revitaliseringsarbetet i deras verksamheter. För Sameskolstyrelsen finns konkreta planer för vidare samarbete kring metoden språkbad i skolan. I samarbete med Samernas utbildningscenter arrangerades en lulesamisk språkkonferens, vilket resulterade i ett lulesamiskt gränsöverskridande nätverk.

Samiskt språkcentrum har gett förvaltningskommuner vägledning kring samiska förskolebarn där revitaliseringsuppdraget står i fokus.

Lägesrapport om situationen för det samiska språket

Nedan redovisas ett urval från lägesrapport om situationen för det samiska språket.

Språkcentrum har under året samlat in material som visar att samiskt revitaliseringsarbetet bygger i hög grad på stort engagemang och stark vilja hos den samiska befolkningen att återta språken.

Mängden ansökningar av projektbidrag som ansökts från Institutet för språk och folkminnen kan tyda på att stödet är viktigt i revitaliseringsarbetet för de samiska språken.

Samiska ungdomar visar att de är stolta över sitt samiska arv och uttrycker en stark önskan om att språket ska leva vidare till nästa generation. Unga samer är en viktig kraft i revitaliseringen av samiskan. Det finns redan nu många unga eldsjälar som brinner för att öka användningen av sitt språk.

Statsbidraget

Till Samisk språkcentrums verksamhet disponerar Sametinget 6 000 000 kronor. Utfallet per den 31 december 2012 visar en förbrukning på 5 319 475 kronor. Av detta har 1 276 409 kronor gått till metodutveckling fördelat på mentorsprogram 354 591 kronor, språkspärr 321 280 kronor, metodhandbok förskolor 26 968 kronor, samiska språkstudier 445 088 kronor samt kostnader för ungdomsaktiviteter på 128 482 kronor.

Anledningen till att alla medel inte förbrukats är att beräknade personal-kostnader blev lägre än beräknat på grund av tjänstledigheter samt att vissa beviljade projektmedel återbetalats.

Sametingets slutsatser

Sametinget bedömer att resurser motsvarande 2012 års anslag till Samisk språkcentrums verksamhet kommer att behövas 2014.

Metodutvecklingsprojektet har lyckats tillvarata värdefulla språkkunskaper hos äldre och passiva språkbrukare som medför att fler har möjlighet att bli aktiva talare av samiska språket.

Det är Sametingets bedömning att ökat samarbete med förvaltningskommuner och andra institutioner krävs för att främja språklig revitalisering.

Hemsida

Uppdrag

Sametinget ska fortsätta arbetet med att utveckla hemsidan minoritet.se. I detta ingår att tillgängliggöra information rörande Sveriges internationella minoritetsåtaganden, minoritets- och diskrimineringslagstiftning, språklig revitalisering, språkbevarande för samtliga minoritetsspråk, med mera.

Hemsidan minoritet.se ökar människors kunskap om de nationella minoriteterna genom att erbjuda aktuella reportage, bilder och myndighetsinformation i ämnet. Minoritetsgrupperna är involverade i arbetet med hemsidan. Webbplatsen i kombination med intranätet underlättar arbetet inom förvaltningsområdena samt sprider kunskap som bidrar till att bevara de nationella minoritetsspråken som levande språk. Hemsidan tillgängliggör också information rörande Sveriges internationella minoritetsåtaganden samt minoritets- och diskrimineringslagstiftning.

Redaktion

Redaktören, som också är samordnare, har med hjälp av frilansare (fotografer och skribenter) försett webbplatsen med drygt 45 artiklar, notiser, bilder samt rörlig bild. Reportagen väljs ut i samarbete med företrädare från de nationella minoritetsorganisationerna och efter egen research. Hemsidan har under 2012

utvecklats med nya tekniska lösningar, bland annat en prenumerationsfunktion på nya artiklar som ska ge fler besök.

Intranätet

I april 2011 öppnades intranätet för minoritet.se. Intranätet ska fungera som ett forum för personer som arbetar med minoritetsfrågor. 130 personer från olika kommuner, landsting, myndigheter och minoritetsorganisationer har fått login samt en användarmanual för att själva kunna använda intranätet. Redaktören har övergripande ansvar för intranätet som under slutet av 2012 utvecklades med diskussionsforum för samordnarna. Trafiken på sidan har ökat något.

Synliggörande

Förutom hemsidan, som är den huvudsakliga kanalen för spridning av kunskap om de nationella minoriteterna, har minoritet.se också syns i andra sammanhang genom annonser i skolforum och minoritetsmedier. Sametinget och Länsstyrelsen har också informerat om hemsidan vid möten om lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Dialogmöte med företrädare för de nationella minoriteterna

I december 2012 hölls ett dialogmöte angående minoritet.se med företrädare för de nationella minoritetsorganisationerna. Gruppen var nöjd med hemsidan. Frågor som bland annat diskuterades var hur minoritet.se ska nå ut till skolbarn och lärare. Sametingets styrelseordförande informerade om förslaget, från Sametingets styrelse, att bilda ett råd för hemsidan med fem representanter från de nationella minoritetsgrupperna. Rådet ska endast vara rådgivande gentemot redaktören, inte beslutande.

Statsbidraget

Hela anslaget på 1 200 000 kronor har förbrukats. Merparten går till fasta kostnader och teknik för att bedriva webbplatsen samt till produktion och inköp av reportage och bilder.

Utvecklingsinsatser av hemsidan

Hemsidan minoritet.se är ett värdefullt stöd i arbetet med minoritetsfrågorna. Därför måste den ständigt förnyas för att hållas attraktiv.

Involverande av övriga minoriteter i arbetet med minoritetshemsidan

Sametinget har inrättat ett råd för hemsidan för de nationella minoriteterna. Sametingets styrelse utser ordförande och fyra ledamöter i rådet, samtliga med personliga ersättare, efter samråd med företrädare för de övriga nationella minoriteterna. Rådet ska ha insyn i och fortlöpande följa Sametingets

verksamhet med att utveckla hemsidan minoritet.se för att tillgängliggöra information rörande Sveriges internationella minoritetsåtaganden, minoritets- och diskrimineringslagstiftning, språklig revitalisering, språkbevarande för samtliga minoritetsspråk, med mera. Rådet ska också medverka i upprättandet av en verksamhetsplan och medverka till att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Rådet ska medverka i redovisningen av hur uppdraget har genomförts och hur medel har använts för detta ändamål. Rådet behöver uppskattningsvis träffas två gånger per år. Kostnaderna för rådets verksamhet beräknas till 300 000 kronor per år.

Ny teknik

Minoritet.se behöver utvecklas och mobilanpassas och därför behövs en app för hemsidan. Genom detta kan minoritet.se nå fler besökare, särskilt den yngre målgruppen. Kostnaden för teknikutvecklingen beräknas till 100 000 kronor.

Översättningstjänster

I dagsläget finns ingen budget för översättningar av texter på hemsidan till de nationella minoritetsspråken. Genom att översätta artiklarna, eller åtminstone hälften av de som publiceras under ett år, skulle minoritetsspråken levandegöras och kanske bli mer anpassade att användas exempelvis i undervisningen. Kostnaden för översättning av artiklar beräknas till 100 000 kronor.

Sametingets slutsatser

Målet att fler upptäcker sidan är på mycket god väg att uppfyllas visar statistik. Genom att erbjuda artiklar för alla generationer och särskilt bevaka ungdomsaktiviteter kan minoritet.se nå ut till en bred publik.

Dialogmötet, som hålls årligen, visar att minoritet.se är en uppskattad kunskapskälla bland de nationella minoriteterna.

Enkät svar vid en enklare undersökning under 2012 har visat att intranätet är en uppskattat forum men att tidsbrist är det stora skälet till att trafiken är låg.

Hemsidan i kombination med intranätet underlättar arbetet för dem som arbetar med minoritetsfrågor. Målen, utifrån regeringens uppdrag, har i huvudsak uppfyllts. Men det finns mer att göra när det gäller marknadsföring av hemsidan, särskilt hur minoritet.se ska nå ut till barn och unga genom lärare.

Sametinget bedömer att anslaget behöver öka med 500 000 kronor för inrättade av rådet för hemsidan, teknikutveckling samt översättningskostnader.

Verksamhetsmedel

Sametinget disponerar enligt anslaget 7:1, 2 200 000 kronor till myndighetens kostnader för uppföljning enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Hela anslaget har använts.

Till verksamhet för att stärka samers samråd och dialog med kommunerna i förvaltningsområdet har disponerats 400 000 kronor. Merparten av anslaget har använts för att finansiera en konferens om lagen för representanter från landets samebyar och sameföreningar. Förutom konferenskostnader, bekostades deltagarnas resor och boende. Syftet med konferensen var att ge ökad kunskap om rättigheterna enligt lagen. Detta bör leda till att samer ökar efterfrågan i kommuner och landsting av exempelvis inflytande och samråd, förskoleverksamhet, modersmålsundervisning och äldreomsorg på samiska. En mindre del av anslaget har använts till kostnader i samband med samrådsmöten med myndigheterna.

Under 2012 har Sametinget haft medel motsvarande 200 000 kronor för att finansiera stöd till verksamhet som bedrivs av organisationer som företräder samer. Utfallet visar att 83 727 kronor förbrukats. Anledningen till att inte hela beloppet använts är en omorganisering i en verksamhet. Det är Sametingets bedömning att anslaget kommer att förbrukas fullt ut under 2013.

Övrigt

Två av kommunerna, Östersund och Arvidsjaur anordnar varsin konferens på samma tema, "Undervisning i och på samiska". Konferensen vände sig till skolledare från förskolan till gymnasiet, utbildningspolitiker och intresserade medlemmar i samrådsgrupper. Sametinget informerade om den nationella minoritetspolitiken vid mötena.

Sametinget har deltagit i Europarådets rådgivande kommittés besök i Kiruna med anledning av Sveriges tredje rapport om skydd för nationella minoriteter. Ämnen som togs upp från samiskt håll var bland annat den samiska språksituationen i Sápmi och problemen för rennäringen med exempelvis gruvetableringar och prospekteringar.

Sametingets slutsatser

Sametinget bedömer att det kommer att finnas behov att stödja och följa upp de kommuner som inte ingår i förvaltningsområdena. Detta innebär att Sametinget behöver ökat anslag för uppföljningen år 2014. Det är vidare Sametingets bedömning att resurser motsvarande 2012 års anslag till att stärka samers samråd och dialog med kommunerna i förvaltningsområdet och till verksamhet som bedrivs av organisationer som företräder samer kommer att behövas 2014.

Bilagor

Redovisning statsbidrag kommuner och landsting

Webbformulär

STATSBIDRAG 2012 - Förvaltningskommuner															
Kommun/stad	Ej förbrukade medel av 2010 och 2011 års statsbidrag	Erhållet statsbidrag 2012	Förbrukade medel av 2012 års statsbidrag	Förbrukade medel av 2012 års statsbidrag i procent	Summa +/- av 2012 års statsbidrag	Bevilljade överförda medel till 2013	Förskola A	Äldreomsorg B	Samråd C	Språk- och kultur D	Samordning E	Ärende-handläggning F	Övergripande information G	Övrigt H	Totalt förbrukat A - H
Arieplög	86 700	660 000	660 000	100,00%	0	0	68838	118422	19123	76349	352229	15681	115145	50408	816 195
Arvidsjaur	315 357	660 000	660 000	100,00%	0	0	61932	39487	27385	60367	473252	11475	67743	18000	789 641
Beig	0	660 000	660 000	100,00%	0	0	108603	76860	23463	97746	309419	0	34475	10404	660 970
Borås	787 060	1 980 000	1 980 000	100,00%	0	0	152885	459756	5616	520156	1034344	244780	66258	372400	2 483 795
Botkyrka	0	1 320 000	1 320 000	100,00%	0	0	280759	2 80759	2198	520527	2 66287	50653	65490	372400	1 568 314
Dorotea	0	660 000	451 962	68,48%	208 038	208 038	35 566	10 000	1 682	112 682	207 701	41 321	36 199	6 801	471 962
Eskestuna	200 000	1 320 000	1 320 000	100,00%	0	0	380447	88000	1195	401000	357306	0	231544	20000	1 479 962
Gällivare	0	1 160 000	1 160 000	100,00%	0	0	4000	31004	60571	448750	560190	12900	5000	148565	1 271 000
Gävle	0	1 320 000	846 718	64,15%	473 282	400000	21685	148980	10635	263059	341038	5000	45821	10500	846 718
Göteborg	1 388 000	2 640 000	2 640 000	100,00%	0	0	7000	11000	2000	1198000	517000	54000	1086000	520000	3 395 000
Halstahammar	0	660 000	660 000	100,00%	0	0	53819	60062	4590	60062	906285	744	35993	1500	660 000
Haninge	0	990 000	990 000	100,00%	0	0	4000	11257	0	222954	586285	8890	105706	57875	996 967
Haparanda	0	1 160 000	1 160 000	100,00%	0	0	524000	0	0	175000	1100000	100000	230000	0	1 139 000
Hofors	314 108	660 000	520 653	78,89%	139 347	4841	5774	3114	47624	452141	0	7159	0	520 653	0
Huddinge	389 000	1 320 000	1 320 000	100,00%	0	0	110046	295549	0	205804	629864	158300	203427	0	1 602 990
Häbo	782 900	660 000	660 000	100,00%	0	0	171512	157483	34095	173399	557751	3060	33782	30633	1 161 715
Hällefors	0	660 000	467 154	70,78%	183 857	162 000	5523	7 910	30	126 920	299 535	4 418	31 805	0	476 141
Härjedalen	141 000	660 000	660 000	100,00%	0	0	36225	22197	34342	137760	505000	37475	35737	0	808 136
Jokkmokk	275 000	660 000	660 000	100,00%	0	0	115000	97800	20086	270900	90569	45799	36985	4398	681 537
Kalix	0	1 160 000	1 160 000	100,00%	0	0	216000	482000	26200	201000	318000	10000	98000	5000	1 161 800
Karlskoga	0	660 000	326 282	33,00%	333718	310 000	410	1 675	403	94 284	180 093	0	33 866	15 551	326 282
Kiruna	51 926	1 160 000	1 160 000	100,00%	0	0	824352	680224	20000	402745	1122986	403075	187173	0	3 640 555
Krokom	501 426	660 000	660 000	100,00%	0	0	391077	36661	76533	186654	231442	59998	126800	13302	1 121 361
Köping	589 250	660 000	660 000	100,00%	0	0	126373	146270	2310	191801	454567	28980	34060	0	984 181
Lindsberg	332 640	660 000	332 640	50,40%	327 360	325000	943	7955	70978	193428	193428	0	53892	5443	332 639
Lycksele	524 278	660 000	660 000	100,00%	0	0	141323	73335	24261	215793	103884	15000	57614	39841	671 051
Mala	169 000	660 000	660 000	100,00%	0	0	75819	74391	27653	219313	229331	0	33493	0	660 000
Norrköping	0	1 980 000	1 527 966	77,17%	452 034	0	50000	319400	0	347753	611532	35040	164241	0	1 527 966
Norrställe	0	990 000	960 833	97,05%	29 167	0	26680	0	0	505466	336952	0	91735	0	960 833
Pajala	0	1 160 000	1 160 000	100,00%	0	0	127000	663000	1000	442000	459000	10000	51000	0	1 753 000
Sigtuna	582 606	660 000	637 157	96,54%	22 843	0	20000	7710	117459	685062	1090	361543	2900	1 219 764	0
Skinnskateberg	485 801	660 000	660 000	100,00%	0	0	17848	104858	4117	164645	335798	45825	52989	28404	754 484
Skövde	0	990 000	417 739	42,20%	572 261	492 000	0	0	0	98 519	215 807	0	103 413	0	417 739
Solna	0	990 000	990 000	100,00%	0	0	248154	44484	3154	107055	688160	31689	145259	100550	1 388 505
Sorsele	538 600	660 000	660 000	100,00%	0	0	76207	55574	7647	388392	479695	3857	13441	0	1 024 813
Stockholm	4 914 741	2 640 000	2 552 531	96,69%	87 469	0	613096	203894	7078	854187	732496	40000	89317	12463	2 552 531
Ströman	538 600	660 000	660 000	100,00%	0	0	3325	38397	0	448960	293316	16928	50229	0	846 155
Strömsund	592 321	660 000	660 000	100,00%	0	0	280998	158950	32728	159342	148638	24840	29705	0	832 201
Sundbyberg	150 000	660 000	660 000	100,00%	0	0	30000	38000	4300	159700	424400	18400	73600	3600	752 000
Surahammar	366 900	660 000	660 000	100,00%	0	0	185452	0	39790	58000	309866	43404	20000	26593	682 905
Söderställe	0	1 320 000	1 320 000	100,00%	0	0	76539	71510	7857	152411	688050	0	367385	452448	1 796 200
Tierp	904 169	660 000	535 075	81,07%	124 925	0	15956	0	67198	285397	53703	106114	6707	535 075	0
Trollhättan	0	990 000	531 971	53,73%	458 029	346 351	9790	25 680	7 211	145 819	281 559	0	61 912	0	531 971
Umeå	1 704 429	2 480 000	2 480 000	100,00%	0	0	638578	600738	147223	641188	1613181	4874	376658	0	4 022 240
Upplands Bro	707 731	660 000	660 000	100,00%	0	0	99390	97245	5301	42933	341004	37865	220385	410001	1 254 124
Upplands Väsby	82 842	660 000	660 000	100,00%	0	0	5220	19437	25337	99536	583541	0	9547	0	742 618
Uppsala	1 008 998	1 980 000	1 980 000	100,00%	0	0	20860	724058	1543	1355448	702160	0	40725	0	2 844 794
Vilhelmina	442 300	660 000	660 000	100,00%	0	0	3897	104210	9373	1116670	463846	293	64746	0	750 575
Västerås	0	1 980 000	1 980 000	100,00%	0	0	386400	349000	0	1011670	1133462	13000	234179	0	3 214 711
Åre	482 000	660 000	658 142	99,72%	1 858	0	83588	2907	30008	148247	234372	0	66278	92741	658 141
Ävrådalen	0	660 000	660 000	100,00%	0	0	17000	17000	30000	175000	457000	0	52000	0	748 000
Älvkarleby	215 700	660 000	660 000	100,00%	0	0	26700	38363	0	122837	394454	30646	54600	0	667 600
Östersund	441 746	990 000	990 000	100,00%	0	0	15689	6575	177740	517594	7050	109040	163640	997 328	0
Österåker	113 800	660 000	660 000	100,00%	0	0	253366	67642	7500	98411	305881	0	69300	109600	912 900
Östhammar	350 000	660 000	484 926	73,47%	175 074	0	0	644	0	94649	46391	32768	57318	484 926	0
Övertorneå	542 710	1 160 000	1 160 000	100,00%	0	0	635667	114318	33705	462000	73064	80000	264643	0	1 663 297
SUMMA	21 640 999	56 300 000	52 701 749	93,61%	3 598 251	2 243 389	7397681	7287317	855251	15554402	24990951	1856164	6475919	2797006	67 185 491

STATSBIDRAG 2012 - Landsting/regioner												
Landsting/regioner	Ej förbrukade medel av 2010 och 2011 års statsbidrag	Erhållet statsbidrag 2012	Förbrukade medel av 2012 statsbidrag	Förbrukade medel av 2012 statsbidrag i procent	Summa +/- medel överförda till 2013	Samråd A	Språk- och kultur B	Samordning C	Ärendehandläggning D	Övergripande information E	Övrigt F	Totalt förbrukat A - F
Dalarna	284 000	250 000	250 000	100,00%	0	21000	189000	97000	0	74000	20000	401000
Gävleborg	60 000	250 000	207 801	83,12%	42 199	0	0	72 125	127 242	2 471	5 963	207 801
Jämtland	0	250 000	214 097	85,64%	35 903	28437	105628	27019	108167	96847	0	366098
Norrbottnen	0	250 000	183 000	73,20%	67 000	0	160 000	0	0	23000	0	183 000
Stockholm	380 727	250 000	64 946	25,98%	185 054	0	10000	0	0	54946	0	64946
Sörmland	470 000	250 000	225 981	90,39%	24 019	0	41 616	10 232	153 165	20 968	0	225 981
Uppsala	200 114	250 000	0	0,00%	250 000	1581	61347	0	0	109600	0	172528
Västerbotten	426 815	250 000	151 219	60,49%	98 781	4 969	146 250	0	0	0	0	151 219
Västmanland	325 000	250 000	219 000	87,60%	31 000	0	123000	71000	20000	5000	0	219000
Örebro	0	250 000	0	0,00%	250 000	0	0	0	0	0	0	0
Östergötland*	0	250 000	250 000	100,00%	0	0	0	0	0	0	0	0
Västra Götalands regionen	83 000	250 000	250 000	100,00%	0	0	0	0	0	333000	0	333000
SUMMA	2 229 656	3 000 000	2 016 044	67,20%	983 956	55987	836841	277376	408574	719832	25963	2324573

* Landstinget i Östergötland har inte redovisat specifik förbrukning A-F

Bakgrundsinformation

Sedan år 2000 är samer (som även är ett urfolk), sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar erkända som nationella minoriteter i Sverige. Erkända minoritetsspråk är samiska, finska, meänkieli, romani chib och jiddisch. Även varieteter av dessa språk omfattas.

I januari 2010 trädde en ny lag i kraft i Sverige; Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk (2009: 724). Lagen ger de fem nationella minoriteterna särskilda rättigheter i hela landet enligt det **grundskydd** som anges i följande paragrafer.

3 § Förvaltningsmyndigheter ska när det behövs på lämpligt sätt informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter enligt denna lag.

4 § I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

5 § Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor.

Förutom grundskyddet finns ett **förstärkt skydd** för samiska, finska och meänkieli inom de särskilda förvaltningsområden som finns för respektive språk. I dagsläget ingår 56 kommuner och 12 landsting/regioner i de tre förvaltningsområdena.

Länsstyrelsen i Stockholms län har tillsammans med Sametinget ett uppföljningsansvar och ska årligen i mars rapportera till regeringen om hur den nya lagen tillämpas i kommuner och landsting/regioner samt hos övriga myndigheter.

Det är med anledning av detta som Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget har utformat detta frågeformulär. Vi ser fram emot svaren på hur det sett ut i era respektive kommuner, landsting och regioner under 2012.

Formuläret ska vara besvarat **senast den 15 januari 2013** och undertecknat av **behörig person**.

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Sámediggi
Sámedigge
Sámedigkka
Sametinget

Praktisk information

Denna praktiska information är till dig som fått kommunens och landstingets/regionens uppdrag att samla in information och svara på detta frågeformulär.

Om du vill se hela omfattningen av formuläret innan du börjar besvara det, kan du skriva ut det. Observera då att alla frågor inte ska besvaras av samtliga respondenter utan att vissa frågor kommer att vara avhängiga dina svar på bakgrundsfrågorna.

Du kommer automatiskt att slussas till de frågor som är relevanta för dig när du besvarar bakgrundsfrågorna i formuläret.

Formuläret är uppdelat i tre delar som du kan se om du skriver ut det. Den första delen om grundskyddet ska besvaras av samtliga kommuner. Den andra delen ska endast besvaras av kommuner som ingår i förvaltningsområdena och den tredje delen endast av landsting/regioner.

Du kan när du skriver i formuläret påbörja svaren och fortsätta vid ett annat tillfälle. Dina svar sparas automatiskt. En del av svaren fordrar troligen insamlande av information från andra i kommunen eller landstinget/regionen.

Vilken organisation tillhör du?

- Kommun, vilken
- Landsting/region, vilket (**Gå till element 52**)

DEL 1. GRUNDSKYDD

Observera att frågeställningarna i denna del om grundskydd (3-5 §) omfattar samtliga fem nationella minoriteter.

§3 INFORMATION

Förvaltningsmyndigheter ska när det behövs på lämpligt sätt informera de nationella minoriteterna om deras rättigheter enligt denna lag.

På vilka sätt har kommunen informerat de nationella minoriteterna om deras rättigheter i enlighet med 3 § i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk?

- På kommunens hemsida
- I lokaltidningar
- På seminarier/möten
- Broschyrer
- På inga sätt, kommentera i rutan nedan (**Gå till element 11**)
- Annat, ange vad i rutan nedan

På vilka nationella minoritetsspråk har informationen givits?

- Samiska
- Finska
- Meänkieli
- Romaini chib
- Jiddisch

Om informationen inte har givits på samtliga fem nationella minoritetsspråk, kommentera varför:

Har kommunen kunnat se några effekter/resultat av informationsinsatserna?

- Ja
- Nej (**Gå till element 11**)

Beskriv effekterna/resultaten av Informationsinsatserna.

§4 SPRÅK OCH KULTUR

I språklagen (2009:600) anges att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda och främja de nationella minoritetsspråken. Det allmänna ska även i övrigt främja de nationella minoriteternas möjligheter att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. Barns utveckling av en kulturell identitet och användning av det egna minoritetsspråket ska främjas särskilt.

På vilka sätt arbetar kommunen för att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kultur i enlighet med §4 i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk? * Omfattar modersmålsundervisning som ges som språkval, elevens val, skolans val eller utanför timplanebunden tid. ** Omfattar modersmålsundervisning som anordnas som individuellt val, utökat program eller som ersättning för andra språk.

☐ Modersmål i förskolan, enligt skollagen (2010:800) 8 kap. 10 §	☐ Inköp av böcker, tidsskrifter m.m om nationella minoriteter till bibliotek
☐ Modersmål i förskoleklass, enligt skollagen (2010:800) 9 kap. 10 §	☐ Kulturella aktiviteter t.ex teater, film, dans, hantverk, mat m.m
☐ Modersmålsundervisning i grundskolan*, grundskoleklass, specialskolan, enligt skollagen (2010:800) 10-12 kap.	☐ Bidrag till nationella minoriteters föreningar/institutioner
☐ Modersmålsundervisning i gymnasieskolan** och gymnasiesärskolan, enligt skollagen (2010:800) 15 kap., 18 kap.	☐ Offentlig information på nationella minoritetsspråk t.ex skyltar, broschyrer m.m
☐ Tvåspråkig undervisning inom skolan, enligt skolförordningen (2011:185) 9 kap. 12 §	☐ Översatt material på nationella minoritetsspråk på kommunens hemsida
☐ Språkstöd till barn och ungdomar t.ex språkbad, språkläger	☐ Inga insatser, kommentera i rutan nedan varför (Gå till element 17)
☐ Språkstöd till vuxna t.ex studiecirklar, språkbad och föreläsningar	☐ Annat, ange vad
☐ Inköp av böcker, tidsskrifter m.m på nationella minoritetsspråk till bibliotek	

Vilka minoritetsspråk har omfattats av språk- och kulturinsatserna?

- Samiska
- Finska
- Meänkieli
- Romani chib
- Jiddisch

Om inte samtliga fem nationella minoriteter har omfattats av språk- och kulturinsatserna, kommentera varför.

Har kommunen kunnat se några effekter/resultat av språk- och kulturinsatserna?

- Ja
- Nej (**Gå till element 17**)

Beskriv effekterna/resultaten av språk- och kulturinsatserna?

§5 INFLYTANDE

Förvaltningsmyndigheter ska ge de nationella minoriteterna möjlighet till inflytande i frågor som berör dem och så långt det är möjligt samråda med representanter för minoriteterna i sådana frågor.

På vilka sätt ges nationella minoriteter möjligheter till inflytande i kommunen i frågor som berör dem i enlighet med 5 § i lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk?

- Formaliserade samrådsmöten
- Vikta platser för nationella minoriteter i befintliga brukarråd
- Öppna dialogmöten
- Interaktiv plattform på kommunens hemsida

- Referensgrupper
- Remissinstanser
- På inga sätt, kommentera i rutan nedan varför (**Gå till element 25**)
- Annat, ange vad

Beskriv statusen på den/de samrådsform/er som förekommer i kommunen med nationella minoriteter, t.ex beslutsmandat, egen budget, arvoderade deltagare, enbart rådgivande, urval av deltagare m.m:

▲

▼

Inom vilka av kommunens verksamhetsområden sker samråd med de nationella minoriteterna?

- Kultur
- Förskola
- Skola
- Äldreomsorg
- Annat, ange vad

Vilka nationella minoriteter omfattas av samrådsformerna?

- Samer
- Sverigefinnar
- Tornedalingar
- Romer
- Judar

Om kommunen inte samråder med samtliga nationella minoriteter förklara varför:

▲

▼

Har kommunen kunnat se några effekter/resultat av samrådsformerna?

- Ja

Nej (Gå till element 25)

Beskriv effekterna/resultaten av samrådsformerna?

Ge exempel på styrkor och svagheter i kommunens arbete med grundskyddet för samtliga nationella minoriteter i enlighet med lagen:

För vilka nationella minoriteter har kommunen handlingsplan, riktlinjer eller motsvarande styrdokument för det övergripande arbetet?

- Samer
- Sverigefinnar
- Tornedalingar
- Romer
- Judar
- För inga

Om kommunen inte har någon handlingsplan, riktlinjer eller motsvarande styrdokument för det övergripande arbetet med samtliga nationella minoriteter, kommentera varför:

Min kommun:

- Ingår i förvaltningsområden
- Ingår ej i förvaltningsområden (**Gå till element 73**)

DEL 2. FÖRSTÄRKT SKYDD I KOMMUNER INOM FÖRVALTNINGSOMRÅDENA (FO)

Kommunen ingår i förvaltningsområdet för:

- Samiska
- Finska
- Meänkieli

KARTLÄGGNING

Enligt förordningen (2009:1299) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ska varje kommun tillsammans med de nationella minoriteterna kartlägga de behov som finns i kommunen av åtgärder till stöd för användningen av finska, meänkieli respektive samiska. Kommunen ska också redovisa hur kartläggningen har genomförts.

Har kommunen, sedan lagen trädde i kraft 2010, kartlagt vilka behov (t.ex. förskola, äldreomsorg) som finns av service på de nationella minoritetsspråken som ingår i förvaltningsområdet/ena?

- Ja (hela eller delar av verksamheten) (**Gå till element 34**)
- Nej

Förklara varför kommunen inte har kartlagt vilka behov som finns av service på de nationella minoritetsspråken som ingår i förvaltningsområdet/ena.

Vilka områden har kommunen kartlagt (kryssa för område samt skriv i rutan under vilket år kartläggningen genomförts):

- Förskola
- Äldreomsorg
- Växel
- Reception

- Ärendehandläggning
- Information (hemsida, m.m)
- Annat, ange vad

Kartlägger kommunen i samråd med den/de nationella minoriteter/na som kommunen ingår i förvaltningsområde för?

- Ja
- Nej (**Gå till element 37**)

Med vilka nationella minoriteter?

- Samer
- Tornedalingar
- Sverigefinnar

Förklara varför kommunen inte kartlägger i samråd med den/de nationella minoriteterna/na som kommunen är förvaltningsområde för.

PÅSTÅENDEN: Kommunens servicenivå motsvarar idag de behov som framkommit i kartläggningen inom följande områden:

- Förskoleverksamhet
- Äldreomsorg
- Växel/kontaktcenter
- Reception
- Ärendehandläggning
- Information (hemsida m.m)
- Annat, ange vad
- Kommunens servicenivå motsvarar inte behoven, beskriv varför

Kommentarer angående behov och resurser beträffande service på nationella minoritetsspråk:

§17 Förskoleverksamhet

När en kommun i ett förvaltningsområde erbjuder plats i förskola eller sådan pedagogisk verksamhet som avses i 25 kap. skollagen (2010:800) som kompletterar eller erbjuds istället för förskola, ska kommunen erbjuda barn vars vårdnadshavare begär det plats i sådan verksamhet där hela eller delar av verksamheten bedrivs på finska, meänkieli respektive samiska.

Erbjuder kommunen förskoleverksamhet på:

- Finska **(Gå till element 43)**
- Meänkieli **(Gå till element 43)**
- Samiska **(Gå till element 43)**
- Nej

Motivera varför kommunen inte erbjuder förskoleverksamhet på nationella minoritetsspråk.

Beskriv i vilken form/omfattning förskoleverksamhet erbjuds på respektive nationellt minoritetsspråk:

Har kommunen någon kö till förskoleverksamhet på nationella minoritetsspråk?

- Ja till förskoleverksamhet på finska (hur många barn)
- Ja till förskoleverksamhet på meänkieli (hur många barn)
- Ja till förskoleverksamhet på samiska (hur många barn)
- Nej

Kommentera hur situationen ser ut när det gäller kö till förkoleverksamhet på nationella minoritetsspråk:

§18 Äldreomsorg

En kommun i ett förvaltningsområde ska erbjuda den som begär det möjlighet att få hela eller delar av den service och omvårdnad som erbjuds inom ramen för äldreomsorgen av personal som behärskar finska, meänkieli respektive samiska. Detsamma gäller kommuner utanför ett förvaltningsområde, om kommunen har tillgång på personal som är kunnig i språket.

Erbjuder kommunen service och omvårdnad inom äldreomsorg på:

- Finska (**Gå till element 49**)
- Meänkieli (**Gå till element 49**)
- Samiska (**Gå till element 49**)
- Nej

Motivera varför kommunen inte erbjuder service och omvårdnad inom äldreomsorg för nationella minoriteter.

Beskriv i vilken form/omfattning kommunen erbjuder service och omsorg inom äldreomsorg på respektive nationellt minoritetsspråk:

Har kommunen någon kö till äldreboenden som erbjuder service och omsorg på nationella minoritetsspråk?

- Ja till äldreboenden med service på finska (hur många)

- Ja till äldreboenden med service på meänkieli (hur många)
- Ja till äldreboenden med service på samiska (hur många)
- Nej

Kommentera hur situationen ser ut när det gäller kö till äldreboenden med service på nationella minoritetsspråk:

DEL 3. LANDSTING OCH REGIONER

Har landstinget/regionen samråd med någon/några av de nationella minoriteterna?

- Ja
- Nej (**Gå till element 56**)

Med vilka nationella minoriteter samråder landstinget/regionen med?

- Samer
- Sverigefinnar
- Tornedalingar
- Romer
- Judar

Beskriv statusen på den/de samrådsform/er som förekommer inom landstinget/regionen med nationella minoriteter, t.ex. beslutsmandat, egen budget, arvoderade deltagare, enbart rådgivande, urval av deltagare m.m:

Har landstinget/regionen, sedan lagen trädde i kraft 2010, kartlagt vilka behov som finns av service hos någon/några av de nationella minoriteterna?

- Ja
 Nej (**Gå till element 58**)

På vilket sätt har landstinget/regionen kartlagt vilka behov de nationella minoriteterna har?

Ger landstinget/regionen information OM nationella minoriteters särskilda rättigheter?

- Ja
 Nej (**Gå till element 60**)

På vilket sätt ger landstinget/regionen information om nationella minoriteters särskilda rättigheter?

Ger landstinget/regionen information PÅ nationella minoritetsspråk?

- Ja
 Nej (**Gå till element 65**)

På vilka nationella minoritetsspråk ger landstinget/regionen information?

- Finska
 Meänkieli
 Samiska
 Romani chib
 Jiddisch

På vilka sätt ges informationen på nationella minoritetsspråk?

- På landstingets hemsida
- I Vårdguiden/Landstingskatalogen
- Genom skyltar
- Informationsmaterial
- 1177.se
- Annat, ange vad

Har landstinget/regionen kunnat se några effekter/resultat av informationsinsatserna?

- Ja
- Nej (**Gå till element 65**)

Beskriv effekterna/resultaten av informationsinsatserna:

På vilka sätt arbetar landstinget/regionen för att främja och skydda de nationella minoriteternas kultur i enlighet med lagens grundskydd §4.

- Kulturella aktiviteter, t.ex teater, dans, film, hantverk, m.m
- Bidrag till nationella minoriteters föreningar/institutioner
- De nationella minoriteterna omfattas av den regionala kulturplanen
- På inga sätt (**Gå till element 68**)
- Annat, ange vad

Har landstinget/regionen kunnat se några effekter/resultat av språk- och kulturinsatserna?

- Ja
- Nej (**Gå till element 68**)

Beskriv effekterna/resultaten av språk- och kulturinsatserna:

Har landstinget/regionen någon handlingsplan, riktlinjer eller motsvarande styrdokument för det övergripande arbetet med nationella minoriteter?

- Ja, fr.o.m år (**Gå till element 70**)
- Nej

Förklara varför landstinget/regionen inte har någon handlingsplan, riktlinjer eller motsvarande styrdokument för det övergripande arbetet med nationella minoriteter.

Övriga kommentarer:

Mitt landsting/region

- Ingår i förvaltningsområde
- Ingår ej i förvaltningsområde (**Gå till element 73**)

Landstinget/regionen ingår i förvaltningsområdet för:

- Samiska
- Finska
- Meänkieli

Kontaktuppgifter:

Namn	
Titel	
Arbetsplats	
Telefonnummer	
Mailadress	
Även dessa personer har deltagit i svaren av enkäten	

Tack för svaren på våra frågor. Nu skriver du ut formuläret, får det undertecknat av behörig chef och skickar det per post till Länsstyrelsen i Stockholms län eller Sametinget. Därefter trycker du på knappen **skicka**.

Med vänlig hälsning

Länsstyrelsen i Stockholms län och Sametinget

Länsstyrelsen i Stockholms län Sametinget
 Box 22067 Box 90
 104 22 STOCKHOLM 981 22 KIRUNA/GIRON

**LÄNSSTYRELSEN
 I STOCKHOLMS LÄN**

**Sámediggi
 Sámedigge
 Sámedigkile
 Sametinget**

Kontakt:

Katarina Popovic, 070-300 00 35
 Aina Negga, 070-621 89 77
 Helena Cronséll, 070-387 44 11

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

Sámediggi
Sámedigge
Saemiedigkie
Sametinget

LÄNSSTYRELSEN I STOCKHOLMS LÄN
Enheten för arbetsmarknads- och rättighetsfrågor
Box 22067, 104 22 STOCKHOLM
Telefon: 08-785 40 00
Webb: www.lansstyrelsen.se/stockholm/minoriteter
E-post: minoritet.stockholm@lansstyrelsen.se

SAMETINGET
Box 90
981 22 GIRON/KIRUNA
Telefon: 0980-780 30
Webb: www.minoritet.se
E-post: info@sametinget.se